

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10/1'2015

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних наук

Постанова президії ВАК України від 06 жовтня 2010 р. № 1-05/6. Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 4384 від 18 липня 2000 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №20 від 29 жовтня 2015 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №35 від 30 жовтня 2015 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність

за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 30.10.2015

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт
видавничої
справи

© "Аналітик", 2015

© "Економіка. Фінанси. Право", 2015

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Даций Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент
Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Присяжнюк Володимир Костянтинович, д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, учений секретар Вченої ради Національної академії внутрішніх справ

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джуґа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Конonenко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, перший заступник Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Видавничий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ

М.О. АНАНСЬКА, А.В. ЛЕВИЦЬКА. Визначення сутності та особливостей розвитку підприємства в залежності від етапів його життєвого циклу	4
Д.В. ДОЛБНЄВА. Підходи до визначення економічної ефективності впровадження комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем на підприємствах в Україні	7
Н.В. ДУДЧЕНКО. Ліквідація негативного впливу української пенсійної реформи	13
У.Л. ГИЛКА. Можливості застосування сучасних підходів в практиці фінансово-економічного аналізу	16
Р.В. ЛАВРОВ. Вплив викликів і запитів сьогодення на формування та розвиток інноваційно-фінансових технологій банків	19
Т.К. СОСОВА. Сучасний стан та розвиток науково-технічного прогресу в Україні та світі	23
О.О. СУПРУН. Напрями покращення фінансування діяльності аграрних підприємств	29
С.А. ТКАЧЕНКО. Відносно виділення функції економічного моніторингу в самостійну підсистему функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери	34
Т.О. ВОДОЛАЖСЬКА. Зміст процесу формування стратегій управління персоналом підприємства	37
Г.С. ЖУЛАЙ. Теоретичні підходи до визначення сутності ефективності на мікроекономічному рівні	40
Н.А. ЛИСКО, Д.В. ХУТОРНИЙ. Науковий підхід до видозміни аудиту в умовах його реформування в Україні	44
Л.А. ГОЛЬТЯЄВА. Аналіз трансформацій галузевої структури промисловості України	54

АНАНСЬКА
Марина Олексіївна
marinaodessa@ukr.net

УДК 338.3

ЛЕВИЦЬКА
Алла В'ячеславівна

**ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА
ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД
ЕТАПІВ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ**

**DEFINITION OF ESSENCE AND FEATURES
OF ENTERPRISE DEPENDING ON THE
STAGE OF ITS LIFE CYCLE**

к.е.н., доцент кафедри
обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний
політехнічний університет

к.е.н., доцент кафедри обліку,
аналізу і аудиту, Одеський
національний політехнічний
університет

У статті розглянуто визначення сутності та поняття «життєвий цикл підприємства» в залежності від етапів його життєвого циклу. Також у статті проаналізовано моделі життєвого циклу підприємства.

В статье рассмотрены определения сущности и понятия «жизненный цикл предприятия» в зависимости от этапов его жизненного цикла. Также в статье проанализированы модели жизненного цикла предприятия.

The article describes the essence and definition of the concept of "life cycle of the enterprise" according to the stages of its life cycle. The article also analyzes the life cycle model of the enterprise.

Ключові слова: життєвий цикл, розвиток підприємства, моделі

Ключевые слова: жизненный цикл, развитие предприятия, модели

Keywords: life cycle, enterprise development, models

ВСТУП

Циклічний характер розвитку, притаманний більшості підприємств вимагає від них швидкого, гнучкого і динамічного реагування на якісні та кількісні зміни факторів впливу, що обумовлюють необхідність стабільного росту. В умовах інноваційної економіки, розвиток підприємства має відбуватися безперервно, в залежності від його цілей та можливостей. До того ж вектор розвитку має відповідати сучасному стану та наявному потенціалу підприємства. З урахуванням зазначених чинників, розвиток підприємства на різних етапах його функціонування буде характеризуватися не тільки зростанням, але і зниженням як якісних так й кількісних характеристик підприємства. Тобто на різних відрізках часу розвиток підприємства має певну специфіку, яку можливо дослідити за стадіями життєвого циклу.

МЕТА РОБОТИ

Основною метою написання статті є визначення сутності та особливостей розвитку підприємства в залежності від етапів його життєвого циклу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою статті є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. Під час дослідження використано методи систематизації, структурно-логічного аналізування, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Життєвий цикл підприємства представляє собою сукупність стадій розвитку, які воно проходить за період свого існування. Вивчення літературних джерел показало, що кожен з авторів по-своєму тлумачить поняття життєвого циклу (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «життєвий цикл підприємства»
[систематизовано на основі [1-4]]

Групування визначень життєвого циклу підприємства	Джерело
1	2
1. З позиції домінування критерію сукупності стадій	
– життєвий цикл – сукупність стадій, які проходить підприємство в перебігу своєї життєдіяльності від створення до ліквідації, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, досягнутими результатами функціонування	Л.О. Лігоненко [1]

Продовження таблиці 1

1	2
– життєвий цикл – сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності й напрями діяльності можуть принципово змінюватися	С.В. Корягіна [2]
2. З позиції домінування критерію періоду часу	
– життєвий цикл – період діяльності підприємства, окреслений у часі, протягом якого воно проходить певні етапи розвитку	О.Ю. Фірстова [3]
– життєвий цикл – загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджерів, з принципово новою продукцією, технологією)	І.О. Бланк [4]
– життєвий цикл – передбачувані зміни з визначеною протягом часу послідовністю станів	Б.З. Мільнер [5]

Знайдені визначення поняття «життєвий цикл підприємства» можна згрупувати та розглядати у двох аспектах.

Деякі автори розглядають життєвий цикл з позиції домінування критерію періоду часу. Існують підходи, які визначають життєвий цикл як обмежений часом період діяльності підприємства, протягом якого воно проходить певні етапи розвитку [3]. Існують авторські позиції, які трактують життєвий цикл як загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі [4]. Крім того, життєвий цикл підприємства визначають як передбачувані зміни з визначеною послідовністю станів [5] та з позиції домінування критерію сукупності стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності і напрями діяльності можуть принципово змінюватися [2]. Зазначене трактування не ототожнює поняття життєвого циклу підприємства з поняттям періоду його часу життя, а наголошує, що загальна тривалість життя підприємства може складатися з декількох життєвих циклів підприємства. Також розглядають життєвий цикл як сукупність стадій, які проходить підприємство протягом свого існування, де кожна стадія характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, досягнутими результатами функціонування [1]. Спираючись на поняття розвитку підприємства, на наш погляд, останнє тлумачення життєвого циклу є більш повним. Саме це визначення підтверджує той факт, що розвиток підприємства відрізняється на різних етапах життєвого циклу та має циклічний характер. При цьому розвиток дійсно здійснюється по спіралі, що наклadena на часову пряму.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток підприємства знаходить своє відображення у його життєвому циклі.

Життєвий цикл підприємства містить декілька стадій. Аналіз наукових джерел [1-10] довів, що

значна кількість авторів, які досліджують життєвий цикл підприємства, опираючись на стандартизовані стадії, виділяє його власні моделі (табл. 2).

Аналіз моделей життєвого циклу свідчить, що більшість авторів, підтримують стандартизований підхід щодо визначення стадій життєвого циклу. Лише І.А. Бланк уточнює стадії народження та стабільності, розширюючи на народження і дитинство, ранню та кінцеву зрілість відповідно. Але жоден з цих авторів не згадує у своїх моделях стадію ліквідації, закінчуючи стадією занепаду. На нашу думку, це пов'язано з тим, що на цієї стадії автори моделей дають вибір керівництву щодо подальшого розвитку підприємства: здійснити наступний цикл по спіралі розвитку (вверх або вниз) чи прийняти рішення про ліквідацію в залежності від цілей та факторів впливу.

Дехто з авторів ([1,5]) також уточнює стадії народження та стабільності, але після стадії занепаду (старіння) останньою пропонує не стадію ліквідації, а стадію оновлення або відродження. Це також свідчить про циклічний характер розвитку, що здійснюється по спіралі.

Автори З.Є. Шершньова, С.В. Оборська [6], Н.В. Радіонова [7] та І. Адісес [8] уточнюють стадії зростання та занепаду, поділяючи їх на складові, але після стадії занепаду розглядають лише припинення діяльності, банкрутство, ліквідацію або смерть. Все це противоречить визначенню поняття розвитку, тому ми не згодні з думкою цієї групи авторів.

А.С. Довбня та Ю. Шембель [9] мають свою власну думку про визначення стадій життєвого циклу та виділяють їх лише дві: прискорення та сповільнення росту, що, на думку автора, є спірним питанням.

Таким чином, на наш погляд, стандартизований підхід до визначення стадій життєвого циклу та підхід до побудови моделі життєвого циклу першої та другої групи авторів, що найбільш повно відповідають визначенню поняття розвитку, яке нами уточнене.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз моделей життєвого циклу
[систематизовано на основі [1-10]]

Існуючі моделі ЖЦП	Етапи ЖЦП				
	зародження	зростання	пік діяльності	спад	
	зародження	ріст	стабільність	занепад	
	початковий період	дитинство	зрілість	занепад	
	ставлення	розширення	стабілізація	затухання	
	дитинство	юність	зрілість	старість	
	створення	ріст	зрілість	занепад	
			паразитична зрілість		
	народження	юність	рання зрілість	старіння	
	дитинство		кінцева зрілість		
	Прискорення росту			Сповільнення росту	
	народження	юність	рання зрілість	старіння	оновлення
			розквіт сил		
	дитинство		повна зрілість		
	народження	юність	рання зрілість	старіння	відродження
	дитинство		зрілість		
	зародження	становлення	рання зрілість	застаріння	припинення діяльності
		зростання			
	зародження	розвиток	стабільний розвиток	тенденція спаду	банкрутство
		бухливий ріст		активний спад	ліквідація
	доглядання	швидкий ріст	розквіт	аристократизм	смерть
	дитинство	юність	повний розквіт	конфлікти	
				бюрократизм	

ВИСНОВКИ

Викладене вище підтверджує висловлену думку про те, що розвиток підприємства характеризується не тільки зростанням, але й падінням кількісних і якісних характеристик об'єктів і процесів на різних вітках спіралі розвитку. Крім того, підприємства у специфічних умовах зовнішнього середовища та з унікальними характеристиками мікросередовища не можуть мати стандартні часові межі тієї чи іншої стадії життєвого циклу. Відповідно, можна зробити висновок, що розвиток підприємства тісно пов'язаний зі стадіями життєвого циклу. Тому для здійснення управління розвитком підприємства важливе значення має врахування специфіки етапів його життєвого циклу.

Список використаних джерел

1. Лігоненко Л.О. Антикризисное управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – 580 с.
2. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / С.В. Корягіна – Львів: Вид-во НУ «Львівська Політехніка», 2004. – 21 с.
3. Фірстова О.Ю. Управління підприємством на

основі його життєвого циклу / О.Ю. Фірстова: Зб. тез доповідей 61 студент. наук.-техн. конф., (Львів, 2004 р.). – Львів: Вид-во НУ «Львівська Політехніка», 2004. – С. 73 – 75.

4. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 720 с.

5. Мильнер Б.З. Теория организации: [Учебник] / Б.З. Мильнер. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – XVIII, 558 с.

6. Шершньова З.Є. Стратегічне управління / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.

7. Родионова Н.В. Антикризисный менеджмент / Н.В. Родионова – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.

8. Адизес И. Управление жизненным циклом корпорации / И. Адизес; [Пер. с англ.]. – СПб.: Питер, 2008. – 384 с.

9. Довбня С. Финансовый анализ на различных этапах жизненного цикла предприятия / С. Довбня, Ю. Шембель // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 1998. – № 17–18. – С. 87 – 91.

10. Ковтуненко К.В. Особливості використання промисловим підприємством результатів його інноваційної діяльності / К.В. Ковтуненко // Економіка и управление. Научно-практический журнал. – 2013. – №4 – С.15-19

ДОЛБЕНЬВА

Деніза Вадимівна

Deonisiya3@rambler.ru

кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і аудиту факультету управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету ім. І. Франка

УДК 657.1.011.56: 004

**ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ
ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ**

**APPROACHES TO DETERMINING THE ECONOMIC EFFECTIVENESS OF
IMPLEMENTATION COMPUTERIZED ACCOUNTING INFORMATION
SYSTEMS AT ENTERPRISES IN UKRAINE**

У статті проведено розгляд та обґрунтування доцільності застосування основних підходів до оцінки економічної ефективності впровадження комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем, які у своїй сукупності забезпечать вибір найбільш доцільного проекту по комп'ютеризації обліку як з точки зору фінансових витрат на придбання та експлуатацію КБІС, так і їх відповідності потребам, цілям та завданням підприємства.

Рассмотрение и обоснование целесообразности применения основных подходов к оценке экономической эффективности внедрения компьютеризованных бухгалтерских информационных систем, которые в своей совокупности обеспечат наиболее оптимальный и выгодный для отечественных предприятий выбор проекта по их внедрению и дальнейшему использованию.

Consideration and reasoning of expediency of application of main approaches to the estimation of economic effectiveness introductions of computerized accounting informative systems, which in the entirety will provide the most optimal and advantageous for domestic enterprises choice of project on their introduction and further use.

Ключові слова: економічна ефективність, комп'ютеризовані бухгалтерські інформаційні системи, підходи до оцінки КБІС

Ключевые слова: экономическая эффективность, компьютеризованы бухгалтерские информационные системы, подходы к оценке КБИС

Keywords: economic efficiency, accounting informative methods are computer-assisted, approaches of the estimation of CAIS

ВСТУП

Зміцнення конкурентоспроможності та забезпечення ефективного та раціонального управління наявними на підприємстві активами є одним з важливих завдань для власників, акціонерів, керівників та менеджерів будь-якого сучасного підприємства. В умовах стрімкого інтегрування у світовий простір, впровадження новітніх комп'ютерних технологій та інформатизації, посилення конкуренції між підприємствами передумовою ефективного їх функціонування є швидкість та якість прийняття необхідних управлінських рішень, які мають базуватися на повній та достовірній бухгалтерській інформації.

Для сьогоденного етапу ведення обліку та складання звітності використання комп'ютерної техніки та спеціальних комп'ютерних програм на підприємстві є об'єктивною вимогою, не виконуючи яку воно може не лише не досягти запланованих результатів, але й зазнати значних втрат, послаблення конкурентних позицій, а згодом – опинитися перед

загрозою банкрутства. З огляду на це, комп'ютеризація облікового процесу – це життєва необхідність та запорука успіху для підприємств, які мають визначені цілі та далекоглядні перспективи свого розвитку та просування на ринку.

Досвід компаній провідних країн світу яскраво свідчить про великі переваги та значний економічний ефект для підприємств від впровадження та ефективного застосування спеціальних комп'ютерних програм та систем бухгалтерського обліку та складання звітності.

Попри це, коли керівники та менеджери підприємства стикаються з проблемою вибору, впровадження та використання комп'ютерних програм ведення обліку вони не завжди однозначно та чітко можуть оцінити економічний ефект від цього. Вони потребують певної інформації, яка б дала їм можливість оцінити ефективність інвестицій в комп'ютеризацію бухгалтерського обліку.

Тому проблема забезпечення такою інформацією потенційних покупців та споживачів комп'ютерних бухгалтерських програм є актуальною, не до кінця

висвітленою та потребує подальшого вивчення для наукового обґрунтування існуючих методів оцінки таких інвестицій та розробки найбільш оптимального підходу для їх застосування на практиці.

Аналіз ефективності впровадження та використання комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем був здійснений багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема: А. Барсегян, М. Білуха, Ф. Бутинець, Н. Василюк, Г. Галкін, С. Гаркуша, Ю. Граванова, В. Завгородній, Р. Захарченко, М. Карамушка та Т. Кірюшатова, Г. Кочетков, М. Купріянов, Н. Левченко, Т. Мейор, Ф. Плешак, М. Пушкар, К. Сальникова, В. Сопко, В. Степаненко, Е. Фролов, В. Ходаков, І. Холод, М. Чумаченко та інші. Вони внесли вагомий доробок у вивченні даної теми, формуючи потужну основу для подальшого та глибшого дослідження тих питань, які є спірними чи не до кінця зрозумілими.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні та обґрунтуванні основних підходів до оцінки економічної ефективності впровадження комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем на підприємствах в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, довідкові та інформаційні видання професійних організацій, ресурси Internet тощо.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та загальнофілософські методи пізнання явищ і процесів у системі бухгалтерського

обліку в умовах комп'ютеризації суспільства. В той час як математичні методи дозволили обґрунтувати особливості кількісного підходу до оцінки економічної ефективності впровадження та застосування комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем.

РЕЗУЛЬТАТИ

Протягом останнього десятиріччя на вітчизняному ринку програмного забезпечення з'явився цілий ряд спеціальних бухгалтерських інформаційних систем, які розраховані на різні за масштабом та галузевою належністю підприємства, обсяги комп'ютеризації бізнес-процесів на підприємстві (від окремих ланок до діяльності усього підприємства). Проблема вибору програмного забезпечення завжди гостро стоїть перед керівництвом як новоствореного підприємства, так і діючого, що пов'язано як з фінансовими витратами на їх впровадження та експлуатацію, так і з цілями комп'ютеризації обліку на підприємстві.

Впровадження та використання сучасних комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем потребує значних фінансових витрат, які повинні здійснюватися шляхом ґрунтовного розрахунку їх економічної ефективності та доцільності. Без цього можна зазнати значних втрат, які вимірюються десятками тисячами гривень, що в сьогоденнішніх умовах є недопустимим.

З огляду на це, першим кроком для визначення доцільності впровадження відповідної комп'ютеризованої бухгалтерської програми є оцінка її середньої вартості (таблиця 1).

Таблиця 1

Середня вартість впровадження найвідоміших комп'ютеризованих бухгалтерських програм для України

Назва програми	Технологічні можливості	Термін використання	Вартість впровадження
1	2	3	4
"1С: Підприємство 8.0"	Універсальна програма масового призначення для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, підготовку форм обов'язкової звітності.	3-9 місяців і більше	Ліцензія на одне робоче місце \$150-600. Вартість впровадження на одне робоче місце \$200-1000.
"Парус"	Фінансове та матеріальне планування ресурсів підприємства з перспективним розвитком щодо підтримки календарного планування.	4 місяці – 1 рік і більше	Вартість ліцензії на одне робоче місце \$1-2 тис. Вартість впровадження 100-200% ціни рішення.
"Галактика"	Комплексна система автоматизації управління підприємством, яка охоплює всі аспекти його внутрішньої і зовнішньої господарської діяльності.	4 місяці – 1,5 року і більше	Ліцензія \$350-1200 на одне робоче місце. Вартість впровадження складає 50-100% цієї суми.
"Baan ERP"	Комплекс систем для управління усіма ресурсами та процесами на підприємстві.	6 місяців – 1,5 року і більше	Вартість одного робочого місця – \$3 тис. Співвідношення ціни рішення і витрат на впровадження 1:1-1:3.
"SyteLine ERP"	Інформаційна система для оперативного та стратегічного управління процесами та ресурсами середніх промислових підприємств.	6 – 9 місяців і більше	Вартість ліцензії на одне робоче місце \$2-4 тис. Приблизно стільки ж коштує впровадження.

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
“Microsoft Dynamics AX, Navision”	Інформаційна система для планування та повного контролю над ключовими бізнес-процесами підприємства.	6 місяців – 2 роки і більше	В середньому вартість рішення на одне робоче місце – \$3,5 тис. Вартість впровадження складає 100-250% вартості рішення.
“Oracle Applications”	Інтегрована програмна платформа для управління та розподілу бізнес-процесів на підприємстві, оперативного реагування на зміни потреб ринку.	1,5 року і більше	Вартість рішення на одне робоче місце складає близько \$5 тис. Повна вартість суттєво залежить від необхідної функціональності і складності впровадження.

Після цього необхідно порівняти затрати з ефектом від використання даних програм, виходячи з конкретних цілей та завдань підприємства. Оптимальна оцінка економічної ефективності впровадження комп'ютеризованих бухгалтерських інформаційних систем (КБІС) може бути здійснена за трьома основними підходами (рис. 1).

Кожен з цих підходів передбачає здійснення розрахунків та аналіз відповідних показників (кількісних чи якісних), які в своїй сукупності дають не лише оптимальну (достовірну) оцінку економічної

ефективності інвестицій від впровадження та використання КБІС, але й можливість визначити рейтингову оцінку кожної з них в порівнянні з іншими.

Розглянемо більш детально кожен із поданих на рисунку 1 підходів.

Якісний підхід до оцінки економічної ефективності КБІС поєднує у собі три основні методи: система збалансованих показників, інформаційна економіка та управління портфелем активів.

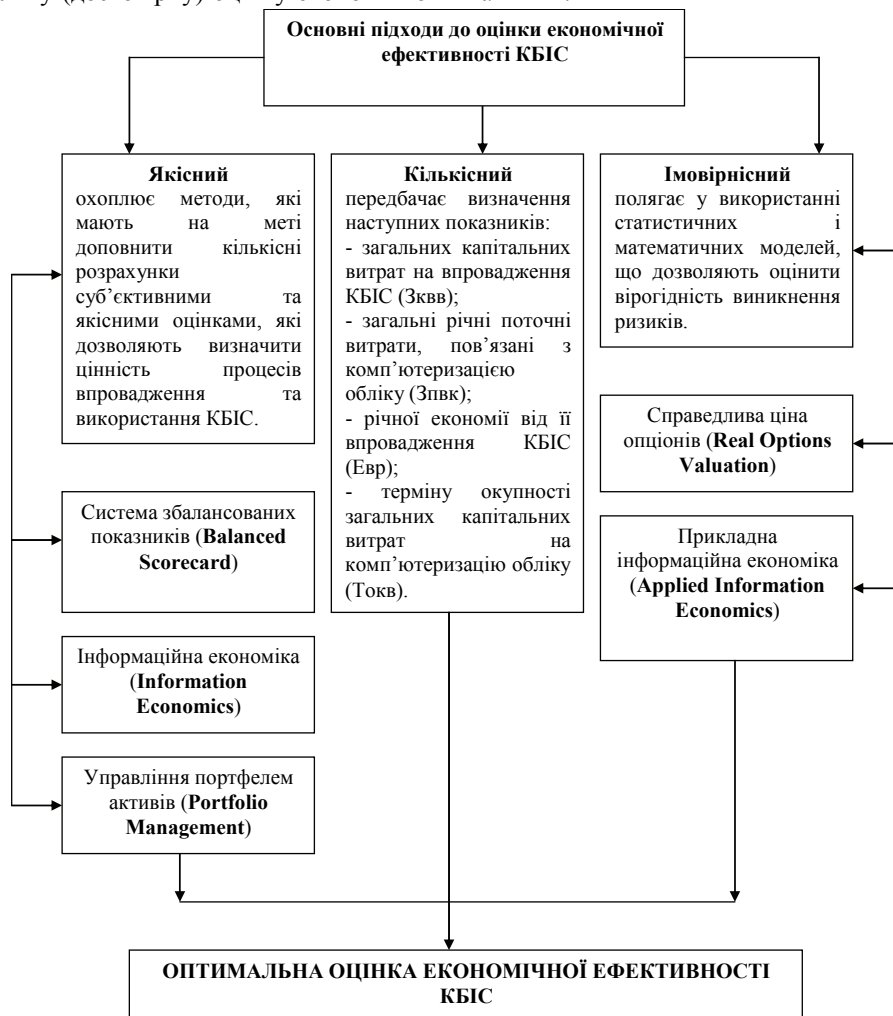

Рис. 1. Основні підходи до оцінки економічної ефективності впровадження КБІС

Система збалансованих показників (Balanced Scorecard) є інструментом формування стратегії управління і полягає у поєднанні традиційних показників фінансових звітів з операційними параметрами завдяки чому формується загальна схема, яка дозволяє оцінити ефективність впровадження КБІС з фінансової позиції, задоволення потреб клієнтів, внутрішніх процесів, а також подальшого зростання і навчання. Здійснюється за безпосередньої участі менеджерів вищого рівня.

Метод Інформаційна економіка (Information Economics) – це швидкий спосіб визначення пріоритетів витрат та порівняння проектів впровадження КБІС з бізнес-цілями. Використовується для об'єктивної оцінки портфеля проектів (різних варіантів КБІС) та передбачає спрямування ресурсів в ті місця, де вони приносять найбільшу користь. Основною метою методу є визначення головних чинників, що впливають на процес ухвалення рішення, оцінка відносної важливості та ризику кожного з них і формулювання об'єктивних висновків про стратегічну цінність окремих проектів для даного підприємства (бізнесу).

Методологія Управління портфелем активів (Portfolio Management) полягає у тому, що для досягнення кінцевої мети підприємству необхідно оцінювати співробітників інформаційної служби та проекти по впровадженню КБІС як активи, які управляються з позиції тих же принципів, що і будь-які інші інвестиції, а не як витратну частину бюджету підприємства.

Використання тільки методів якісного підходу оцінки економічної ефективності впровадження КБІС є недостатнім і не до кінця забезпечить прийняття правильного, обгрунтованого та економічно ефективного рішення. Тому доцільним є застосування кількісного та імовірнісного підходів.

Кількісний підхід оцінки економічної ефективності впровадження КБІС передбачає розрахунок цілого ряду показників, які дають можливість об'єктивно оцінити фінансові переваги від впровадження та використання тої чи іншої комп'ютерної бухгалтерської програми.

Погоджуючись з пропозицією Н.Є. Василевської [1] до розрахунку основних показників, які використовуються при кількісному підході оцінки економічної ефективності КБІС, розглянемо порядок розрахунку кожного із них.

Показник загальних капітальних витрат на впровадження КБІС (Зквв) необхідно розраховувати як сукупність капітальних витрат на придбання ліцензійної бухгалтерської комп'ютерної програми та капітальних витрат на придбання довідкових програм, налагодження самої програми, технічне оснащення та організацію робочого місця користувача комп'ютерної програми, інші капітальні витрати, пов'язані із впровадженням та використанням КБІС (1).

$$Зквв = Квкп + Квдп + Квн + Квтх + Квом + iКв \quad (1),$$

де Квкп – капітальні витрати на придбання КБІС;
Квдп – капітальні витрати на придбання довідкових програм;

Квн – капітальні витрати на налагодження програми;

Квтх – капітальні витрати на технічне оснащення робочого місця користувача;

Квом – капітальні витрати на організацію робочого місця користувача;

iКв – інші капітальні витрати, пов'язані із впровадженням та використанням КБІС.

У формулі 1 потребують додаткового розрахунку показники Квтх та Квом, які визначаються за допомогою наступних формул (2 і 3).

$$Квтх = ((Вком + Вдтх) * (1 + Ктр) * Тм) / Тзаг \quad (2),$$

де Вком – ринкова вартість комп'ютера;

Вдтх – вартість додаткової техніки (принтери, сканери);

Ктр – коефіцієнт витрат на транспортування комп'ютерної техніки та інші налаштування (приймається у розмірі 1%);

Тм – використання комп'ютерного (машинного) часу для вирішення бухгалтерської задачі за допомогою КБІС;

Тзаг – загальний час використання комп'ютера.

$$Квом = ((Вп + Квпм) * Тм) / Тзаг \quad (3),$$

де Вп – витрати на оренду (придбання) приміщення для роботи користувача з КБІС;

Квпм – капітальні витрати на придбання спеціальних меблів та пристосувань.

До інших капітальних витрат, пов'язаних із впровадженням та використанням КБІС доречно включати витрати на придбання електронних носіїв для зберігання архівних копій баз даних, на навчання та підвищення кваліфікації користувачів КБІС, на придбання навчальних матеріалів з використання КБІС.

Загальні річні поточні витрати, пов'язаних з комп'ютеризацією обліку (Зпвк) розраховуються за наступною формулою (4).

$$Зпвк = Пвком + Пвд + Пввоз + Пв \quad (4),$$

де Пвком – поточні витрати, пов'язані з використанням комп'ютера (5);

Пвд – поточні витрати, пов'язані з використанням інших об'єктів технічного оснащення (50% від Пвком);

Пввоз – поточні витрати, пов'язані з використанням КБІС для вирішення облікових задач;

Пв – інші поточні витрати, пов'язані із впровадженням та використанням КБІС.

$$Пвком = Вгод * Тм \quad (5),$$

де Вгод – вартість однієї години використання комп'ютера.

Наступним показником, який необхідно розрахувати за умови використання кількісного підходу оцінки економічної ефективності

впровадження КБІС є показник річної економії від її впровадження КБІС (Евр). Він визначається за формулою (6):

$$Евр = Пврuch - Зпвк \quad (6),$$

де Пврuch – поточні витрати, пов'язані з вирішенням облікових задач в ручному режимі (7).

$$Пврuch = Кп * (Ту / Зргод) * Дохм * Всс \quad (7),$$

де Кп – кількість працівників, які беруть участь у вирішенні облікових задач в ручному режимі протягом року; Ту – час участі кожного такого працівника у вирішенні облікових задач в ручному режимі протягом року;

Зргод – загальна річна кількість годин роботи, протягом яких вирішуються бухгалтерські задачі;

Дохм – місячний дохід працівника, який бере участь у вирішенні облікових задач (місячний оклад, премії, надбавки тощо);

Всс – відрахування на соціальне страхування.

Останнім показником, який розраховують при кількісному підході є термін окупності загальних капітальних витрат на комп'ютеризацію обліку (Токв) (8).

$$Токв = Зквв / Евр \quad (8).$$

Отже, застосування кількісного підходу оцінки економічної ефективності впровадження КБІС вимагає визначення ряду показників, для розрахунку яких необхідно володіти достовірною та повною інформацією, щодо обсягу витрат на відповідні заходи з впровадження та використання КБІС. Відсутність або неповнота такої інформації буде ускладнювати розрахунок окремих показників і не дасть змогу менеджерам чи керівникам підприємства точно оцінити результати впровадження даних інформаційних систем.

При розгляді основних підходів до оцінки економічної ефективності меншої уваги заслуговує імовірнісний підхід, який ґрунтується на статистичних математичних моделях (дозволяють оцінити імовірність настання ризиків). Даний підхід включає такі методи:

1. Справедлива ціна опціонів (Real Options Valuation) – полягає у тому, що проект на впровадження КБІС розглядається з точки зору його керованості в процесі реалізації самого проекту. Кожен проект спочатку оцінюється за такими параметрами як: дохід від проекту, витрати та складність проекту, вартість підтримки рішення та життєвий цикл КБІС. А вже потім ступінь впливу менеджерів на ці параметри в ході реалізації проекту: чим більший вплив на параметри (зменшення витрат, збільшення доходу тощо), тим вища оцінка даного проекту [2].

2. Прикладна інформаційна економіка (Applied Information Economics). Ця методологія об'єднує досягнення теорії опціонів, сучасної теорії управління портфелем активів, традиційних бухгалтерських підходів (до яких відносяться, перш за все NPV – чиста теперішня вартість проектів і IRR – ставка внутрішньої прибутковості) і допоміжних статистичних методів, за допомогою яких можна виразити невизначеність в кількісних оцінках, побудувати криву розподілу очікуваних результатів, оцінити ризик повернення інвестиції [3].

Поряд із використанням вищерозглянутих підходів у сукупності їх методів визначення економічної ефективності впровадження КБІС може бути здійснене шляхом оцінки впливу результатів від їх використання на ринкову вартість підприємства, яка безпосередньо залежить зміна величини внутрішнього гудвілу: збільшується внутрішній гудвіл – збільшується ринкова вартість підприємства і навпаки.

При оцінці ефективності впровадження та використання КБІС необхідно пам'ятати, що облікова інформація не має ринкової або продажної вартості (при визначенні її ефективності неможливо використовувати в знаменнику абсолютний показник доходу від її реалізації), а також і те, що збільшення витрат на впровадження КБІС не завжди прямо пропорційне підвищенню корисності додаткової вихідної інформації (існує певна межа, після якої збільшення витрат вже не буде супроводжуватись збільшенням цінності інформації) (рис. 2).

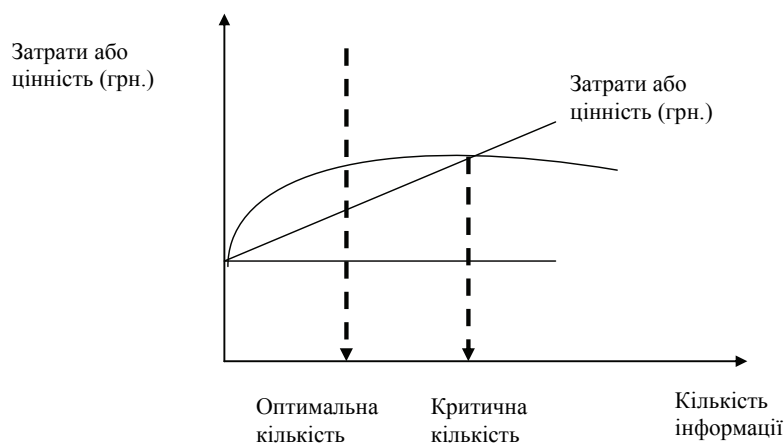

Рис. 2. Співвідношення затрат і цінності додаткової облікової інформації [4, с. 14]

На рис. 2 чітко видно, що при досягненні критичної межі затрати на впровадження додаткових КБІС вже не приносять тої користі і вже не мають тої цінності, що попередні одиниці впроваджених чи удосконалених в процесі використання КБІС. Тому, приймаючи рішення про подальше нарощування комп'ютерно-інформаційного потенціалу, необхідно пам'ятати про дану закономірність, щоб уберегти своє підприємство від непотрібних та нераціональних витрат як на етапі придбання КБІС, так і при подальшому їх використанні.

Загалом, очікуваними вигодами від впровадження КБІС можуть бути такі: підвищення ефективності діяльності підприємства; своєчасність прийняття управлінських рішень; ефективне управління кадрами; підвищення ефективності праці працівників; ефективний контроль за заборгованістю; ефективне управління коштами підприємства; контроль за результатами діяльності підприємства тощо [5].

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах ведення підприємницької діяльності проблема вибору оптимального підходу до оцінки економічної ефективності впровадження та використання бухгалтерських інформаційних систем, а від так і визначення ефекту від здійснення інвестицій в комп'ютеризацію бухгалтерського обліку займає важливе місце. В той час як сам вибір КБІС, яка найбільш повно відповідатиме цілям та завданням вітчизняних підприємств, потребує проведення відповідної роботи для оцінки економічної ефективності від її впровадження.

Впровадження та використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств КБІС, вибір яких був здійснений шляхом оцінки їх економічної ефективності, враховуючи масштаби підприємства, пріоритети, напрямки діяльності, його завдання та цілі, завжди позитивно впливає на загальний стан функціонування підприємства. Вибір оптимального для підприємства проекту по впровадженню КБІС створює необхідні та достатні передумови для зростання ринкової вартості підприємства, що відбувається в результаті зростання його внутрішнього гудвілу.

З огляду на це, для правильної оцінки економічної ефективності впровадження КБІС розглянуті нами підходи необхідно використовувати в комплексі, а інвестиції, пов'язані із комп'ютеризацією обліку – як невід'ємну частину в сукупних інвестиціях підприємства.

В подальшому дослідження необхідно зосередити на визначенні та обґрунтуванні цінності альтернативних підходів чи методів оцінки економічної ефективності впровадження КБІС, в першу чергу тих, які є найбільш прийнятними для вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Василевская Н.Е. Экономическая эффективность автоматизации учетных задач / Н.Е. Василевская, Н.А. Левченко // Научно-технический сборник "Коммунальное хозяйство городов". – Харьков, 2007. – № 77. – С. 354-359.
2. Галкин Г. Методы определения экономического эффекта от ИТ-проекта / Г. Галкин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iteam.ru/publications/it/section_53/article_2905.
3. Євдокимов В.В. Аналіз економічної ефективності впровадження бухгалтерських інформаційних систем / В.В. Євдокимов, Д.Л. Лозинський // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2009. – № 3 (49). – С. 55-59.
4. Сальникова К.В. Учетная система предприятия и формирование оценки ее эффективности / К.В. Сальникова / Автореф. на соискание ученой степени к.э.н. за специальностью: 08.00.12. Бухгалтерский учет, статистика / К.В. Сальникова, "Санкт-Петербургский государственный инженерно-экономический университет". – Санкт-Петербург, 2007. – 19 с.
5. Гаркуша С.А. Автоматизация облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи / С.А. Гаркуша // Вісн. Сумського нац. аграр. ун-ту. Сер. "Економіка і менеджмент". – Суми, 2012. – Вип. 4 (52). – С. 60–65.

ДУДЧЕНКО

Наталія Василівна
dudchenkonv@i.ua

УДК 368.914-044.372(477)

ЛІКВІДАЦІЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ

SETTLEMENT OF NEGATIVE IMPACT OF UKRAINIAN PENSION REFORM

к.е.н., доцент кафедри
фінансів, Черкаський
державний техноло-
гічний університет

В сучасних умовах становлення пенсійної системи України актуальності набувають питання щодо визначення основних проблем її функціонування та окреслення перспектив розвитку. У статті визначені основні причини виникнення кризи пенсійної системи. Зазначається, що невідповідність трирівневої пенсійної системи України сучасній соціально-економічній ситуації в країні зумовлює необхідність реформування її основних елементів.

В современных условиях становления пенсионной системы Украины актуальными становятся вопросы определения ее основных проблем функционирования и обозначения перспектив развития. В статье определены основные причины, которые способствовали возникновению кризисных явлений в пенсионной системе. Указывается, что несоответствие трехуровневой пенсионной системы Украины современной социально-экономической ситуации в стране обуславливает необходимость реформирования основных ее элементов.

In modern conditions of Ukrainian pension system development there is an urgent issue to determine the main problems of its development, tendencies. The main causes of the pension system crisis and the elimination of their impact are given. Inconsistency of a three-tier pension system in Ukraine and setting objectives to ensure the rights and needs of elderly people and the need to revise its basic components determine the topicality of this article.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсійна система, негативний вплив

Ключевые слова: пенсионное обеспечение, пенсионная система, негативное влияние

Keywords: pension, pension system, negative impact

ВСТУП

Розбудова соціальної держави в Україні передбачає створення гідних умов існування для всіх громадян. Додаткової уваги з боку держави потребують особи похилого віку як одна з найуразливіших категорій населення. Саме тому, особливої актуальності набувають питання реформування пенсійної системи України.

Проблематику функціонування системи пенсійного забезпечення, достатньо широко представлено в дослідженнях учених. Основні теоретичні засади пенсійної реформи, дослідження питань запровадження та функціонування багаторівневої пенсійної системи викладено у працях таких зарубіжних і вітчизняних учених та фахівців, як М. Волгін, П. Густафсон, П. Маріоні, В. Новиков, А. Соловйов, І. Сирота, Е. Хижний, М. Шаповал, В. Яценко. Істотний внесок у вирішення проблем державного управління соціальним захистом і пенсійним забезпеченням зробили С. Біла, Г. Волощук, С. Горянська, С. Злупко, Е. Лібанова, О. Скрипник, Б. Сташків, О. Холостова, Л. Хижняк, П. Шевчук, Р. Яцемирська та інші.

МЕТА РОБОТИ полягає у аналізі стану пенсійної системи України та визначенні перспектив її реформування в сучасних умовах

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі підготовки статті використано наступні методи: історичний (дозволив проаналізувати основні етапи становлення пенсійної системи України); експертних оцінок (при визначенні основних напрямів реформування пенсійної системи); системний підхід (у процесі комплексного дослідження пенсійної системи як єдиного цілого).

РЕЗУЛЬТАТИ

Аналіз сучасного стану функціонування пенсійної системи в Україні вказує на необхідність її невідкладного реформування. Україною обрано шлях поступового запровадження трирівневої пенсійної системи: солідарна система, загальнообов'язкова накопичувальна система, добровільна недержавна система пенсійних заощаджень[2].

Основними завданнями пенсійної реформи є:

- підвищити рівень життя пенсіонерів – пенсійний вік для жінок, народжених після 1 березня 1961 року, підвищено з 55 до 60 років;

- встановити залежність розмірів пенсій від величини заробітку і трудового стажу – стаж, необхідний для призначення мінімальної пенсії за віком буде підвищений для чоловіків з 25 до 35 років, для жінок – з 20 до 30 років;

- забезпечити фінансову стабільність пенсійної системи – реалізація заходів дозволить скоротити видатки (на 2015 рік – 20,0 млрд грн.) Пенсійного фонду України та зменшити дефіцит його бюджету;

- заохотити громадян до заощадження коштів на старість – частина обов'язкових внесків до пенсійної системи накопичуватиметься у єдиному Накопичувальному фонді та обліковуватиметься на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках громадян, які сплачуватимуть такі внески;

- диверсифікація джерел фінансування пенсій за рахунок внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та обов'язкових і добровільних пенсійних накопичень. Пенсійні кошти інвестуються і зростають завдяки отриманому на них інвестиційному прибутку, причому як на етапі накопичення, так і впродовж періоду пенсійних виплат, а розмір пенсії, на яку можна розраховувати, залежить від розміру пенсійних внесків, періоду накопичення, професійності їх інвестування та суми заробленого на них інвестиційного прибутку;

- створити ефективнішу та більш гнучку систему адміністративного управління пенсійним забезпеченням [1].

Однак, головною проблемою даної реформи є несвоєчасне її прийняття. В умовах реалізації заходів у рамках пенсійної реформи важливо стабілізувати, в першу чергу, економічну систему країни, яка характеризується такими показниками за 2014 рік:

- рівень тінізації економіки – 42 % ВВП;

- рівень ВВП зріс на 7,7%;

- середній рівень інфляції – 24,4%;

- офіційний рівень безробіття в Україні уже підвищився до 9,3 %, що складає 426,1 тис. офіційно зареєстрованих безробітних осіб [5].

Однією з основних причин сучасної пенсійної кризи в Україні є соціально-демографічний чинник. Зміни в соціальній структурі населення, демографічна криза, значні коливання кількості працюючих за останні двадцять років, диспропорція між платниками внесків до Пенсійного фонду та пенсіонерами негативно вплинули на загальний стан пенсійної системи України.

Аналіз показує, що соціально-демографічна криза в Україні не тільки призвела до значного скорочення населення. Вона, також, змінила структуру суспільства, його окремих вікових прошарків, частку економічно активних громадян. Так, станом на 1 квітня 2015 року в Україні кількість пенсіонерів складає 13,5 млн. осіб. У той же час, кількість працевлаштованих громадян, платників внесків до Пенсійного фонду на постійній основі з початку 2015 року складає 13 млн. осіб. Тобто, фактично кожен працюючий українець утримує одного пенсіонера [3]. Також, спостерігається збільшення частки людей пенсійного віку, станом на січня 2015р., становить 24,7%.

В основі надмірного демографічного і соціального навантаження на пенсійну систему України лежить ряд чинників. Починаючи з 1990-х років, через економічну кризу кількість робочих місць в державі серйозно впала (майже на 20%). Економічний ріст, який розпочався з 2000 року, відбувався на зовсім іншій основі й не міг компенсувати втрачені, внаслідок закриття великих підприємств, робочі місця. А це означало, що кількість платників внесків до Пенсійного фонду суттєво скоротилася. Також, стан Пенсійного фонду погіршує те, що значна кількість громадян України працює за кордоном (до 3 млн. осіб). Адже вони, як правило, перебувають за межами системи пенсійного страхування України, а отже з їхніх заробітків не стягуються внески.

Таким чином, фізична кількість працівників-платників внесків до Пенсійного фонду зменшилася. А кількість пенсіонерів навіть зросла. Адже, незважаючи на високу смертність, в Україні паралельно розгорталися процеси збільшення числа осіб, котрі мають право на пенсію. Так, кількість дострокових пенсій збільшилася удвічі. Також майже удвічі збільшився перелік категорій громадян, що мають право на пільги у пенсійному забезпеченні. На 5-15 років було знижено віковий ценз для виходу на пенсію за віком на пільгових умовах для понад 20-ти категорій працівників, а також для виходу на пенсію за вислугу років. Вищезазначене призвело до дефіциту Пенсійного фонду та низького рівня пенсійних виплат для більшості громадян.

Згідно інформації, яка оприлюднена у доповіді аналітично-дорадчого центру Блакитної стрічки "Демографічні та фінансові передумови пенсійної реформи в Україні: прогноз-2050", колапс пенсійного забезпечення в Україні без серйозних реформ неминучий. Навіть за оптимістичного сценарію зменшення кількості безробітних та економічного зростання, ефект буде нетривалим. Адже низька народжуваність, вік виходу на пенсію й інші соціально-демографічні чинники сучасності залишаються в дії. Вже з 2015 року співвідношення між кількістю платників пенсійних внесків та пенсіонерами буде з прискоренням зростати на користь останніх. Це значить, що до 2050 року пенсійні внески сплачуватимуть лише 11,6 млн. осіб. А ось кількість пенсіонерів за цей же період навпаки зросте до 14,6 млн.

І, навіть, якщо вдасться повністю подолати неофіційну зайнятість, яка процвітає в Україні, до 2025 року кількість пенсіонерів все одно перевищуватиме кількість працюючих платників внесків.

Проте не лише демографічні чинники є причиною кризи пенсійної системи України. У багатьох країнах світу спостерігаються приблизно схожі демографічні процеси: зростає кількість громадян літнього віку і знижується частка економічно активного населення. Щоправда, в цих державах, як правило, вік виходу на пенсію є на кілька років вищий, ніж в Україні. Але й тривалість життя в розвинутих країнах довша, а значить, кількість громадян на пенсійному утриманні є значною.

Оскільки в Україні працює фактично лише солідарна пенсійна система, її стан суттєво залежить від того, наскільки широко вона охоплює працююче населення. У даному контексті суттєвий негативний вплив має тіньова складова економіки нашої країни.

За прогнозами, обсяг тіньової зарплати в Україні щорічно становить близько 200 млрд гривень. Названа цифра означає, що близько 41% з цієї суми (середній розмір єдиного соціального внеску) оминає державну фінансову систему і не потрапляє до Пенсійного фонду. А це не менше 80 млрд. грн. Такої суми цілком вистачило б для того, щоби покрити дефіцит Пенсійного фонду.

Крім того, в Україні близько 2,5 млн. людей офіційно отримують мінімальну заробітну плату. Можна припустити, що майже половина з цих працівників насправді має рівень доходів, які перевищують 960 грн. Отже, певна сума доходів виходить за межі оподаткування і не потрапляє до Пенсійного фонду.

Тотальне приховування доходів, а відтак серйозний фінансовий удар по системі пенсійного забезпечення, є наслідком достатньо високого податкового навантаження на роботодавців. Так, в Україні сума платежів єдиного соціального внеску (90% якого залишається саме у Пенсійному фонді) сягає 34,7 – 49% фонду заробітної плати.

Для порівняння, у більшості країн світу пенсійні внески із зарплати або відносно рівномірно розподілені між роботодавцями та робітниками, або ж частка робітника є більшою. Така картина спостерігається у Польщі (16,26% сплачує роботодавець і 16,26% – робітник), Австрії (10,25% – роботодавець і 12,25% – робітник), Болгарії (10,1% – роботодавець і 18,85% – робітник), Румунії (12% – роботодавець і 23% – робітник), Словенії (15,5% – роботодавець і 8,85% – робітник), Угорщині (8% – роботодавець і 18% – робітник), Чехії (7% – роботодавець і 21% – робітник).

У США наймані працівники та роботодавці сплачують по 7,5% у пенсійний фонд. В Німеччині також існує паритет у сплаті пенсійних внесків (по 20,3%). У Франції робітники і роботодавці поповнюють пенсійний фонд на 16,35% кожен. Якщо ж людина працює сама на себе, то вона самостійно вносить всю суму у пенсійний фонд своєї країни.

Українська пенсійна система й надалі продовжує перебувати під монопольним впливом солідарного пенсійного страхування. Альтернатива у вигляді загальнообов'язкової накопичувальної системи чи недержавних пенсійних фондів, в основі яких індивідуальний, персоніфікований підхід, практично не діє. До речі, в більшості країн світу саме кошти, акумульовані в накопичувальній пенсійній системі, є вагомим джерелом інвестицій в економіку. Однак в Україні цей механізм майже не використовується.

Безпосереднім наслідком негативної демографічної ситуації, наявності великого сектору тіньової економіки і недосконалої пенсійної системи став зростаючий дефіцит Пенсійного фонду України.

Статистика свідчить, що впродовж 2003-2010 років у Пенсійному фонді України розвивалися кризові процеси. Так, наприклад, відбувалось стрімке

зростання видатків, тоді як власні доходи росли значно повільніше. Ще у 2003 році ситуація з наповненням Пенсійного фонду була відносно стабільною. Тоді дефіцит ПФУ був нульовим. У 2010 році дефіцит зріс до 34,5 млрд грн.

Вищезазначене засвідчує, що пенсійна система України перебуває в стані глибокої кризи.

З метою покращення ситуації у пенсійній системі пропонуємо наступні альтернативи:

- відкладення набуття чинності реформи до певної стабілізації економіки України;

- реалізація комплексу заходів щодо створення нових робочих місць;

- внесення до законопроекту ряду поправок, які мінімізують негативні наслідки пенсійної реформи;

- збільшення розмірів середньомісячних пенсій за рахунок недержавного пенсійного фінансування;

- забезпечення соціальної справедливості.

Незаперечною основою принципу соціальної справедливості у пенсійному забезпеченні виступає залежність трудових пенсій від трудового вкладу громадян;

- необхідність проведення роз'яснювальної роботи щодо реалізації положень закону "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи".

ВИСНОВКИ

Пенсійна реформа має як негативні, так і позитивні аспекти. На нашу думку, пенсійна реформа не може дати позитивного наслідку, а з іншого боку ця реформа необхідна, враховуючи тенденції демографічної ситуації, які відбуваються в Україні.

Необхідність її реалізації не викликає сумнівів ні в законодавця, ні в пересічного громадянина, – адже розвиток економіки України не повинно відбуватися за рахунок пенсіонерів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Пенсійної реформи в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pension.kiev.ua

2. Офіційний сайт щотижневого ілюстрованого суспільно-політичного журналу „Тиждень.ua” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ut.net.ua

3. Офіційний сайт Телевізійної служби новин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tsn.ua

4. Офіційний сайт газети „Аптека” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.apteka.ua

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. Офіційний сайт газети „Обозреватель” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukr.obozrevatel.com

7. Офіційний сайт телеканалу „ТБІ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.tvi.ua/2013/05/08>

8. Чергове підвищення соціальних стандартів // Людина і праця. – 2012. – № 4. – С. 8-10.

ГИЛКА

Уляна Леонідівна
braila@yandex.ruк.е.н., старший викладач,
Міжрегіональна академія
управління персоналом

УДК 621.385.12

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ В ПРАКТИЦІ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУPOSSIBILITIES OF MODERN APPROACHES IN THE PRACTICE OF
FINANCIAL AND ECONOMIC ANALYSIS

Розглянуто проблеми вибору діагностичних методик для комплексного оцінювання діяльності вітчизняними підприємствами. Проведений аналіз сучасних підходів до розробки інформаційного забезпечення фінансово-економічного аналізу підприємств для прийняття управлінських рішень.

Рассмотрены проблемы выбора диагностических методик для комплексного оценивания деятельности отечественными предприятиями. Проведен анализ современных подходов к разработке информационного обеспечения финансово-экономического анализа предприятий для принятия управленческих решений.

The problems of choice of diagnostic methods for integrated assessment of domestic enterprises are considered. The analysis of current approaches to information provision of financial and economic analysis for decision making is done.

Ключові слова: фінансово-економічний аналіз, звітність, інформаційна база аналізу, управлінські рішення

Ключевые слова: финансово-экономический анализ, отчетность, информационная база анализа, управленческие решения

Keywords: economic and financial analysis, reporting, information analysis framework, management decisions

ВСТУП

В умовах загострення конкуренції, обмеженості фінансових ресурсів, нестачі кваліфікованих кадрів, інтенсивного оновлення техніки та технології перед підприємствами постають проблеми вибору інструментів підвищення фінансової результативності, платоспроможності, інвестиційної привабливості, зміцнення ринкової позиції, підвищення конкурентоспроможності [1;5]. Це зумовлює зацікавлення формуванням систем показників для комплексного оцінювання діяльності підприємства та використання інформаційної бази для аналізу, моніторингу, прогнозування його діяльності. Вирішення проблеми розробки сучасного інформаційного забезпечення потребує дослідження прогресивних систем показників оцінювання діяльності підприємств та формуванні критеріїв їх вибору для менеджменту підприємств і зовнішніх зацікавлених суб'єктів (акціонерів, інвесторів, кредиторів, державних органів влади) [6;7].

МЕТА РОБОТИ

У випадку звернення вітчизняних підприємств до зарубіжних методик фінансово-економічного аналізу постають принципові та технічні проблеми. Принципова проблема полягає в тому, що система бухгалтерського обліку в Україні відрізняється від застосовуваної в інших країнах, що утруднює застосування ефективних зарубіжних діагностичних методик. Завданням статті є проаналізувати сучасні підходи до розробки інформаційного забезпечення

фінансово-економічного аналізу підприємств для прийняття управлінських рішень та оцінити можливості їх застосування на вітчизняних підприємствах.

РЕЗУЛЬТАТИ

Системам звітності компаній у кожній країні властиві свої історичні особливості [2, с.94]. При складанні звітів фірми мають досить значну свободу, так як обов'язкові вимоги обумовлюють найбільш суттєві моменти, а такі питання, як обсяг і ступінь деталізації звіту, включення до нього специфічної для даної галузі інформації, розрахунків різних аналітичних показників вирішуються на розсуд укладачів звіту. Тому вивчення звітів завжди вимагає нешаблонного підходу. Деякі відмінності у складанні бухгалтерської звітності в провідних країнах подані в табл. 1.

Наприклад, типовий річний звіт американської компанії складається з трьох розділів. *Перший — звіт керівництва*, в якому дається загальна картина діяльності фірми та її фінансово-економічного стану за минулий рік без надмірної деталізації. *Другий розділ включає огляд ділових операцій*, де підсумовуються головні події та тенденції в розвитку фірми за попередній рік та формулюються завдання. *Третій розділ — це фінансовий звіт*, в якому підсумки ділових операцій даються в грошовому вимірі — найбільш об'ємний розділ річного звіту. З точки зору одержання конкретних даних по ринковій позиції фірми цей розділ є найважливішим. Тут в табличній

формі подається детальний цифровий матеріал, який дозволяє зацікавленим особам, зокрема, аудиторам, перевірити обґрунтованість висновків керівництва фірми і стан її справ. Баланс активів і пасивів займає центральне місце в фінансовому звіті. Звітний баланс західної фірми відображає її поточний ринковий стан як самостійної господарської одиниці.

Крім балансу у фінансовий звіт західних компаній входять:

- рахунок прибутків і збитків (подає картину функціонування компанії в динаміці, підводячи до її кінцевих результатів);

- рахунок змін в акціонерному капіталі (розкриває зміни в структурі власності фірми за звітний період);

- рахунок надходжень і витрачання засобів (дає уяву про потоки готівки на рахунках фірми).

Кожен із названих рахунків, а також пояснення до нього, мають самостійну аналітичну цінність для прийняття управлінських рішень [2, с. 120]. Облікові стандарти і реальна бухгалтерська практика їх дотримання по всьому світу відрізняються. Відмінностей у формах звітів не уникнути в найближчому майбутньому, оскільки вони спричинені дією різних факторів, як наприклад:

Таблиця 1

Особливості представлення даних у формах фінансової звітності різних країн

Країна Форми звітності	Велика Британія	Німеччина	Японія	США	Франція
Баланс	Всі виділяють статті активів та зобов'язань.				
	Активи вказуються у послідовності від менш ліквідних.	Обидві категорії подаються в порядку зростання їх ліквідності. Використовує горизонтальну форму.	Обидві категорії подаються в порядку спадання їх ліквідності.	Активи вказуються від більш ліквідних.	Активи вказуються, починаючи від менш ліквідних. Користуються <i>горизонтальною формою</i> за винятком корпоративних звітів, де є <i>вертикальна форма</i> .
Звіт про фінансові результати	<i>Вертикальна форма подачі.</i> Є форма 1 і форма 2 подання звіту, які відрізняються способом нарахування операційних витрат.	<i>Вертикальна форма подачі.</i> Подібний до британської форми 1.	<i>Вертикальна форма подачі.</i> Подібний до британської форми 1	<i>Вертикальна форма подачі.</i> Подібний до британської форми 1	<i>Горизонтальна та вертикальна форми.</i> Подібний до британської форми 2. Окремі компанії готують двобічні звіти (витрати і прибутки ліворуч, а доходи і збитки праворуч).
			але є більш деталізованим за рахунок доскіпливого пояснення затрат.	крім деяких відмінностей	
Звіт про рух грошових коштів	Подають всі за винятком найбільш дрібних компаній.	Окремого звіту про рух грошових коштів не готують за винятком великих компаній	Подається лише компаніями, що зареєстровані на біржі, як додаток до річного звіту.	Відповідає британському, але грошові потоки класифікуються за іншими ознаками (поточні операції, інвестиційні операції, фінансові операції, грошові кошти).	Є обов'язковим лише для публічних компаній, які представлені на біржі.
Додаткові звіти	Зведений звіт про прибутки та збитки. Довідка про історичну вартість прибутків та збитків			Публікують акціонерні компанії.	

Законодавством країни застосування. Системи законодавства країн можна поділити на дві групи: системи римського права та системи прецедентного права. Кожна із систем допускає різний ступінь урядового втручання: римське право ґрунтується на інтенсивному урядовому регулюванні, в той час як прецедентне право таке регулювання обмежує. Різні правові системи обумовили становлення відмінних облікових стандартів. Так, в країнах, що дотримуються римського права, звітність суворо

регламентована законодавством, нормативами та цивільними (або господарськими) кодексами.

Корпоративною власністю. В деяких країнах компанії все ще перебувають у власності рад директорів, в той час як в інших керівництво підприємством здійснюється не власниками, а найманим директором. В останньому випадку суттєво зростає потреба у фінансовій звітності та зовнішньому аудиті. Відповідно, і кількісні, і якісні вимоги до звітності відрізнятимуться, і звіти ставатимуть тим більш

прозорими, чим більш віддаленими є власники від керівництва компаніями.

Системою оподаткування. Податкові приписи визначають багато щоденних фінансових рішень, як, наприклад, резервування частини прибутку чи оцінка необоротних активів. Більшість податкових систем вимагають ідентичності показників фінансових та податкових звітів, а отже, форма звіту визначається у таких випадках податковими приписами. Інші країни не можуть дати раду з практикою відстрочення податку: показники у їх фінансових та податкових звітах суттєво відрізняються. В цих країнах компанії готують два різних звіти: перший фіксує стан фірми для акціонерів, а другий — подає інформацію для податкових органів.

Політичними та історичними реаліями. У світовій практиці використовуються різні технології дослідження результатів діяльності та стану підприємств, які об'єднують поняттям «*due diligence*» [7;8]. Синонімами терміна «*due diligence*» вважають такі поняття, як «аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства», «перевірка доброчесності компанії», «дослідження достовірності корпоративної інформації», «ретельне обстеження», «глибокий аудит діяльності компанії», «збір необхідної інформації для прийняття управлінських рішень» тощо.

Західні фахівці виокремлюють п'ять відносно самостійних підходів у становленні систематизованого аналізу фінансової звітності (САФЗ) [4, с.65]:

Школа емпіричних прагматиків. Намагаючись визначити кредитоспроможність компаній, фінансові аналітики обґрунтували набір відносних показників — індикаторів, придатних для такого аналізу. Аналіз кредитоспроможності розглядався як найважливіший аспект фінансового аналізу діяльності компаній. Тому особлива увага приділялася показникам використання оборотних коштів, власним оборотним коштам, кредиторській короткостроковій заборгованості. Представники цієї школи займалися оцінкою, аналізом і управлінням фінансовими ресурсами та кредитною політикою.

Школа статистичного фінансового аналізу. Основна ідея — розраховані аналітичні фінансові коефіцієнти корисні лише тоді, коли є критерії, з граничними значеннями яких можна порівнювати ці коефіцієнти. Критеріальні значення коефіцієнтів за допомогою статистичних методів обробки інформації були диференційовані з огляду на галузі, підгалузі та типи компаній. Дослідження свідчать, що коефіцієнтам властива мультиколінеарність у часі і просторі. Це зумовило актуальне завдання — класифікацію всієї сукупності коефіцієнтів по групах: показники однієї групи корелюють між собою, а показники різних груп — відносно незалежні. Граничні рівні фінансових коефіцієнтів використовуються у вітчизняних нормативних документах.

Школа мультиваріантних аналітиків. Мають на меті побудувати концептуальні основи САФЗ, що базуються на існуванні беззаперечного зв'язку між

окремими коефіцієнтами, які характеризують фінансовий стан і ефективність діяльності компаній, і узагальнюючими показниками фінансово-господарської діяльності компаній. Основне завдання представники цієї школи вбачали в побудові піраміди (системи, дерева) показників. Один з найвідоміших практичних результатів цієї школи — методика аналізу, що запропонована менеджерами фірми „Дюпон”.

Школа аналітиків з прогнозування можливого банкрутства компаній. Представники цієї школи наголошують на забезпеченості фінансовій стійкості компанії, надаючи перевагу перспективному аналізу перед ретроспективним. На їхню думку, цінність фінансової звітності визначається її здатністю передбачати можливе банкрутство. У найзавершеному вигляді методика і техніка прогнозування банкрутства відображені у працях Е. Альтмана.

Школа учасників фондового ринку, представники якої вважають, що цінність фінансової звітності полягає в можливості її використання для прогнозування рівня ефективності інвестицій у цінні папери та пов'язаного з цим ступеню ризику. Результати мають поки що теоретичний характер.

Перспективи подальшого розвитку САФЗ пов'язані з розширенням інформаційної бази аналізу та розробкою нових аналітичних коефіцієнтів.

ВИСНОВКИ

Розроблені іноземними авторами сучасні системи індикаторів вже набувають поширення на теренах України: спостерігається зацікавлення результатами закордонних досліджень вітчизняними науковцями та практиками. Враховуючи, що ці розробки недостатньо адаптовані до українських реалій, вони потребують доопрацювання на певних методичних засадах [3, с.40].

Список використаних джерел

1. Ващенко Л.О. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення: [монографія] / Л.О. Ващенко. — Донецьк, 2007. — 245с.
2. Венді МакКензі. Посібник Financial Times з аналізу та використання фінансових звітів / МакКензі Венді. — К.: Наукова думка, 2003. — 283с.
3. Гилка У.Л. Посібник з вибору методів фінансово-економічного аналізу підприємств: науково-методичне видання. / У.Л. Гилка, Ю.О. Клочко. — К.: ДУІКТ, 2009. — 58 с.
4. Ізмайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу / К.В. Ізмайлова. — К.: МАУП, 2003. — 152 с.
5. Кузьмін О.Є. Система корпоративного управління: формування та оцінювання на засадах економічних індикаторів (на прикладі машинобудування): [монографія] / О.Є. Кузьмін, А.М. Дідик, О.Г. Мельник. —Л.: Тріада плюс, 2008.—369 с.
6. Ли Ченг Ф. Финансы корпораций: теория, методы и практика: [учебник для вузов] / Ли Ченг Ф., Финнерти Дж.И.; пер.с англ. — М.: Инфра-М, 2000. — 402 с.
7. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємства : [навч. посіб.] / Г.О. Швиданенко, А.І. Дмитренко, О.І. Олексюк. — К.: КНЕУ, 2008. — 344 с.
8. Brealey R., Myers H. Principles of Corporate Finance. : Mc Grow Hill, 1992.

ЛАВРОВ

Руслан Валерійович
rus-lavrov@yandex.ru

к.е.н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи
та страхування, ННІ
економіки Чернігівського
національного технологіч-
ного університету

УДК 336.71:330.341.1

ВПЛИВ ВИКЛИКІВ І ЗАПИТІВ СЬОГОДЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНО-ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ БАНКІВ**INFLUENCE OF CHALLENGES AND DEMANDS OF THE PRESENT ON FORMATION AND DEVELOPMENT OF INNOVATIVE AND FINANCIAL BANK TECHNOLOGIES**

Статтю присвячено дослідженню впливу викликів і запитів сьогодення на формування та розвиток інноваційно-фінансових технологій комерційних банків як важливого напрямку сучасного поступу банківського бізнесу. Окреслено специфіку нововведень у фінансовій сфері, що є підґрунтям принципово новітніх видів банківської діяльності. Демасковано наслідки впровадження інноваційних рішень для окремих банківських установ і фінансового ринку в цілому. Описано авторські підходи до вирішення поставленого завдання.

Статья посвящена исследованию влияния вызовов и запросов настоящего времени на формирование и развитие инновационно-финансовых технологий коммерческих банков как важного направления современного продвижения банковского бизнеса. Очерчена специфика нововведений в финансовой сфере, что является основой принципиально новейших видов банковской деятельности. Демаскированы последствия внедрения инновационных решений для отдельных банковских учреждений и финансового рынка в целом. Описаны авторские подходы к решению поставленной задачи.

The article is dedicated to investigation of influence of challenges and demands of the present on formation and development of innovative and financial technologies of commercial banks as an important direction of modern advance of banking business. Specificity of innovations in financial sphere is outlined that is a basis for conceptually newest types of banking activity. The consequences of introduction of innovative decisions for separate bank institutions and financial market as a whole are defined. Author's approaches to solution of the formulated problem are described.

Ключові слова: інновації, інноваційно-фінансові технології, інноваційний процес, інноваційна діяльність, банківський сектор

Ключевые слова: инновации, инновационно-финансовые технологии, инновационный процесс, инновационная деятельность, банковский сектор

Keywords: innovations, innovative and financial technologies, innovative process, innovative activity, banking sector

ВСТУП

Нині інновації є визначальною передумовою зростання та радикальних структурних зрушень в економічному просторі, зокрема банківському секторі. Інноваційний процес охоплює різні аспекти діяльності банків: з'являються якісно нові фінансові технології, вводяться інноваційні продукти й послуги, змінюється структура і концепція ведення самого бізнесу тощо. Інноваційно-фінансові технології виступають потужним локомотивом розвитку банківської сфери та поглиблення глобальної конкуренції. У результаті національні банки опинилися в абсолютно нових умовах зовнішнього

середовища, яке потребує всеосяжного й ґрунтовного пізнання.

Для України актуальність і злободенність означеної проблеми очевидна. Важливі питання знайшли широке висвітлення у працях відомих вітчизняних учених: Ю. Бажала, В. Борисової, В. Гейця, О. Гудзь, М. Дем'яненка, Ю. Лупенка, Б. Луціва, А. Мороза, О. Непочатенко, О. Петрука, П. Саблука, М. Савлука, П. Стецюка, А. Чупіса та ін. Суттєвий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі зарубіжні науковці: Х. Вютріх, Ж. Гасперман, П. Друкер, М. Енг, Г. Істенберг-Шик, Ф. Ліс, Л. Мауер, Е. Менсфілд, А. Філіпп і багато інших. Проте залишається ряд питань, які необхідно

з'ясувати в ході подальшої теоретично-практичної розробки. Так, реалії сучасності вимагають новітніх наукових підходів до вивчення факторів, що негативно впливають на генерування інноваційних фінансових технологій, визначення їх особливостей та ефекту від застосування банками прогресивного інструментарію.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті є розкриття сучасних викликів ринкової економіки як чинників ендегенно-екзогенного впливу на створення, освоєння й поширення інноваційно-фінансових технологій банку, виявлення загальних властивостей подібних нововведень як засадничо нового фінансового явища і відображення наслідків їх використання в банківській практиці.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою роботи слугували наукові публікації українських та іноземних авторів, які фундаментально займалися тематикою інновацій. Задля досягнення намічених цілей застосовувалися такі методичні прийоми: аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння, теоретичного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

У міру формування в Україні ринково-орієнтованої фінансової системи банківські установи зазнають тиску з боку інституціоналізації, глобалізації й транснаціоналізації, універсалізації, а також інших процесів, що в сукупності окреслюють сучасні тенденції банківського бізнесу. Витримати конкурентну боротьбу і ефективно розвиватися зможуть лише ті банки, які відповідно до потреб клієнтів постійно удосконалюють власні послуги, вводять прогресивні методи фінансового менеджменту, що дозволяє гнучко реагувати на зовнішні загрози, моніторити витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Тому сьогодні невід'ємним атрибутом успішного функціонування є розробка і запровадження фінансових інноваційних технологій, які відіграють центральну роль у рамках активізації відтворювальної функції банківської діяльності. Під інноваційно-фінансовими технологіями розуміють інновації в фінансовій сфері, що забезпечують дохідність і рентабельність банків [9].

Варто зауважити, що платформою для модернізації усього економічного простору переважно обирають саме банківський сектор, оскільки інші сектори фінансового ринку займають вужчий сегмент інноваційного інвестування [7]. При цьому господарюючі суб'єкти значно залежать від можливості залучення інших джерел фінансування інновацій.

Динамічна модель змін у фінансово-кредитній сфері передбачає наступні базові складові: фінансово-операційна прозорість, оволодіння IT-технологіями, адекватність капіталу, успішність боротьби за клієнта та ступінь безпеки [5]. Матеріалізація інноваційних банківських технологій пов'язана з плануванням і реалізацією стратегічного курсу діяльності комерційного банку, що зумовлено характерними

особливостями розвитку світової банківської системи, зокрема концентрацією активів, лібералізацією нормативного ландшафту, загостренням міжбанківської конкуренції, мініатюризацією та появою повністю віртуальних банків, інтернаціоналізацією банківського бізнесу, примноженням інноваційно-фінансових технологій, популяризацією електронних розрахунків і т.д.

Водночас, більшість вітчизняних вчених-економістів вважають, що ціллію банківських установ є отримання прибутку. За словами Л.О. Примостки, мета повинна ґрунтуватися на акумуляції власних коштів [8]. Аналогічних поглядів дотримується чимало зарубіжних дослідників. Так, П.С. Роуз переконаний, що першочергова задача фінансового топ-менеджменту банків полягає в прирості ринкової вартості акціонерного капіталу [10]. З точки зору Дж.Ф. Сінкі, метою будь-якого банку має бути максимізація його ресурсів [11]. Виходячи з цього, регуляторну політику доцільно зосередити на накопиченні капіталів у банках, здійсненні контролю за їх обсягом, оптимізації структури та підвищенні вимог до якості капітальної бази.

Фінансовому ринку притаманна низка проблем і труднощів, які заважають інтенсивному впровадженню інноваційно-фінансових технологій в банківську практику: цінові коливання; податкові дисбаланси; асиметричність інформації; ризикованість і невизначеність термінів інноваційного процесу; висока вартість нововведень; недосконалість інноваційно-фінансової інфраструктури; зниження рівня сприйняття новачків; диспропорції в чинному законодавстві [6].

Інноваційна діяльність банків чи окремі операції інноваційного характеру супроводжуються численними ризиками (ринковий, кредитний та процентний, інноваційний, ризик ліквідності тощо). Страхування ризиків розповсюджується на виробників і споживачів інноваційних продуктів, а під час їх комерціалізації враховуються розбіжності в оцінці контрагентами кон'юнктурної ситуації, різні інвестиційні витрати, ставлення до ризику та інші суб'єктивні причини [2].

На відміну від закордонних партнерів, найважливіша функція фінансових інноваційних технологій стосовно перерозподілу ризиків або прибутків не така значуща для українських банківських організацій, які виявляють зацікавленість до похідних інструментів управління кредитними ризиками. Порівняно менший інтерес викликають процентні інструменти, що можна пояснити нехтуванням і недооцінкою ризик-менеджерами процентного ризику.

Перспективи розвитку пріоритетних фінансових технологій з одного боку знаходяться у прямій залежності від наявності ресурсного забезпечення і умов оточуючого середовища, а з іншого – збалансованості попиту й пропозиції на інновації. Крім того, наразі на часі трансформація кожного банку в фінансовий супермаркет, де клієнти матимуть змогу отримати комплексне обслуговування та уникнути розпорошення особистих коштів [1].

До найголовніших стримуючих і дестабілізуючих факторів продукування інноваційно-фінансових технологій банками належать: законотворча пасивність регуляторів національної інноваційної системи України; недоліки та прогалини організаційної будови ринку нововведень; консервативна політика вітчизняних комерційних банків; низький рівень абсорбції й дифузії інновацій в банківській галузі; масштаби впливу капіталів до західних і азійських ринків.

Міжнародний досвід засвідчує, що інноваційна діяльність банків містить у собі послідовне виконання наступних етапів: а) пошук та імплементація інших форм банківського сервісу і методів роботи з клієнтурою (електронний банкінг, надання дистанційних й поштово-банківських послуг); б) відбір і виведення на ринок інноваційно-фінансових та організаційних технологій; в) розмежування стадій життєвого циклу інноваційних проектів у банківській сфері [3].

Вищенаведені напрями заклали підвалини поступу продуктивних інновацій суб'єктів банківської системи України, але фактична відсутність сприятливого і прозорого правового поля, неповноцінність механізму саморегуляції та взаємна недовіра між учасниками неабияк гальмує розширення діапазону інноваційно-фінансових технологій чи інструментів, у т.ч. деривативів й короткострокових і довгострокових гібридних цінних паперів.

Вкрай незадовільна ситуація поглиблюється ще й тим, що деякі державні органи неоднозначно розуміють значення інноваційних фінансових технологій та похідних засобів для пожвавлення розвитку фінансового ринку з усіма його сегментами. Необхідною попередньою умовою їх ефективного випуску і обігу є наявність спеціальних інституцій, які координують відповідні процеси, а звідси завершення інфраструктурних перетворень в Україні за всебічної підтримки та допомоги на загальнодержавному рівні служить провідним рушієм поступового зростання будь-якого банку.

Для завоювання, зміцнення і утримання лідерських позицій банки завжди актуалізують й гармонізують свій бізнес у контексті обслуговування існуючих та потенційних категорій клієнтів, яке враховує не тільки традиційні фінансові послуги, а й індивідуальні запити і потреби. Тобто досягнення максимального успіху вимагає налагодження банківськими інститутами тривалих контактів та подальшого управління відносинами з клієнтами [4].

Отже, відновлення довіри до банків і стимулювання споживчого попиту на інновації включає комплекс таких заходів:

- узгодження інноваційно-фінансових технологій з вимогами клієнта;
- зміна співвідношення використання довгих і коротких грошей;
- формування надійної банківської ІТ-архітектури;
- посилення співробітництва з інжиніринговими фірмами;

– раціоналізація кадрового складу банку та виділення окремого відділу, який супроводжуватиме інноваційні проекти;

– поєднання традиційних і альтернативних інформаційних каналів збуту фінансових інноваційних технологій.

Підсумовуючи, потрібно відмітити, що інноваційна активність фінансово-кредитних установ одночасно породжує як вигоди, так і витрати. Намагаючись випередити конкурентів, банки частіше всього вдаються до стратегії лідерства за рахунок економії на витратах. Однак, одержати конкурентні переваги (ціна, якість, асортимент, сервіс) можливо лише при адекватному збільшенні потоку інвестиційних вкладень. Розв'язання цієї дилеми сприяє поліпшенню вигідних можливостей та здатності до жорсткого конкурентного протистояння.

ВИСНОВКИ

Таким чином, основний вектор інноватизації банківської справи резонно й доречно спрямувати на оновлення переліку пропонованих послуг і програмних клієнтоорієнтованих продуктів, інтеграцію маркетингових інфокомунікаційних технологій, автоматизацію процедур збирання, обробки, перевірки вторинної та первинної інформації, перепрофілювання персоналу, відкриття додаткових зон цілодобового самообслуговування і т.д.

Разом з тим, інноваційні зміни повинні відбуватися на засадах збереження та нарощування відтворювального потенціалу банків, оскільки в протилежному випадку складніше досягнути оптимальних показників і комерційної віддачі від інноваційно-фінансових технологій при великих стартових капіталовкладеннях. Зазвичай каталізатором динамічного прориву новаторських банківських ідей та підприємницьких ініціатив слугує зменшення розміру собівартості продуктово-сервісних нововведень, що призведе до здешевлення і зробить їх доступнішими для користувачів. Відтак, виважена й чітко скоординована лінія поведінки щодо тактичного ціноутворення є гарантією результативності інновацій та запорукою покращення фінансової стійкості банку в цілому.

Зрештою, індикатором виживання і процвітання банків у контурі ринкової нестабільності поряд із міцним конкурентним статусом виступає спроможність безперервно впроваджувати фінансові технології нового покоління та керувати інноваційними бізнес-процесами.

Список використаних джерел

1. Аксиєв Т. Инновационная деятельность банков [Электронный ресурс] / Т. Аксиєв // Управление экономическими системами. – 2012. – № 3. – Режим доступа: <http://www.uecs.ru/>.
2. Аюпов А. Риск-инжиниринг как элемент финансовой инженерии на рынке инновационных финансовых продуктов / А. Аюпов // Экономические науки. – 2007. – № 12. – С. 363-366.
3. Безделев В.А. Развитие инновационной финансовой деятельности в кредитных организациях

[Электронный ресурс] / В.А. Безделев. – Режим доступа: <http://www.sworld.com.ua/>.

4. Воронин Б. CRM – новая стратегия со старыми принципами [Электронный ресурс] / Б. Воронин. – Режим доступа: <http://www.bizoffice.ru/>.

5. Инновации на финансовых рынках / Под ред. Н.И. Берзона, Т.В. Тепловой. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2013. – 420 с.

6. Казаков В.В. Проблемы и перспективы внедрения финансовых инноваций в разрезе тенденций развития финансовых рынков / В.В. Казаков, А.Г. Ивасенко // Проблемы учета и финансов. – 2014. – № 3. – С. 36-41.

7. Никонова Я.И. Инновационная политика развития экономических систем: методология формирования и механизм реализации /

Я.И. Никонова. – Барнаул: ИГ “Си-пресс”, 2014. – 171 с.

8. Примостка Л.О. Финансовый менеджмент у банку / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

9. Пшик Б.І. Глобалізація та розвиток світових інтеграційних процесів як передумови зміни характеру банківського бізнесу / Б.І. Пшик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2006. – Т. 17. – С. 89-99.

10. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз. – М.: Дело ЛТД, 1995. – 768 с.

11. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Дж. Синки. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.

СОСОВА

Тетяна Костянтинівна
ta.tatyana2011@yandex.ua

аспірант

УДК 330.341.1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

CURRENT STATUS AND DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC-TECHNICAL PROGRESS IN UKRAINE AND WORLD

Стаття присвячена сучасному стану та розвитку науково – технічного прогресу в Україні та світі, розглянуто основні тенденції та особливості впливу на галузі господарства. В статті обґрунтована необхідність широкомасштабних змін які приведуть технологічного «ривка» в Україні.

The article is devoted to the current state and development of scientific - technical progress in Ukraine and in the world, the basic trends and features of the impact on industries. In the article the necessity of large-scale changes that lead technological "breakthrough" in Ukraine.

Ключові слова: науково – технічний прогрес, інноваційний розвиток, інновації

Keywords: scientific - technical progress, innovation development, innovation

ВСТУП

Вплив науково - технічного прогресу і технологічних інновацій на економічні явища безперечний. Багато вчених-економістів займалися й займаються дослідженням проблем, пов'язаних саме із цим явищем, такі як А. Сміт, Й. Шумпетер, М.Д. Кондратьєв, С.Ю. Глазьев, Н.Д. Ілляшенко, Л.І. Федулова. Деякі з них, особливо на ранніх стадіях розвитку економічної науки, торкалися відповідних питань поверхнево, однак в міру розвитку продуктивних сил, питання впливу науково – технічного прогресу стає все актуальнішим.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні сучасних тенденцій науково – технічного прогресу в Україні та світі, визначення наукового потенціалу в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань вітчизняних та іноземних авторів, ресурси Internet.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

В даний час у всьому світі проводяться інтенсивні дослідження в області нанотехнологій. За прогнозами саме розвиток нанотехнологій визначить вигляд ХХІ століття, подібно до того, як відкриття атомної енергії, винахід лазера, транзистора та комп'ютера визначили вигляд ХХ століття.

Багато країн прагнуть зайняти лідируюче положення в галузі нанотехнологій. Приблизно третина світових інвестицій у цю область згідно звіту BusinessCommunications припадає на частку США. Велику частку фінансів витрачають в цьому напрямку Японія, Німеччина, Великобританія, Китай і Росія.

У всьому світі стрімко розвивається новий напрямок науки і техніки, названий нанотехнологією.

Нанотехнологію можна визначити як набір технологій і методів, заснованих на маніпуляції окремими атомами і молекулами в масштабах (1 - 100) nm (1 нанометр = 10^{-9} метра). Ці методи, регулюючи структуру і склад речовини, дозволяють створювати нано - матеріали, наноструктури, нанoelementи і наноносистеми для застосування в різних галузях науки, техніки і промисловості.[11]

Термін нано наука, за визначенням міжнародної організації по стандартизації "ASTM International", означає "вивчення матеріалів, процесів, явищ або пристроїв у нанометровому діапазоні"[2].

Незважаючи на малий термін розвитку, нанотехнологія, ґрунтуючись на досягненнях фізики, хімії, біології та інших фундаментальних наук, намічає небачені раніше перспективи і неймовірні можливості її застосування в багатьох сферах діяльності людини. За прогнозом, нанотехнологія радикально змінить життя людського суспільства і вплине на процеси, що протікають в природі. За даними експертів США розвиток нанотехнологій через 10-15 років дозволить створити нову галузь економіки з обігом 3 трильйони доларів і мільйони робочих місць, а до 2030 року половина виробленої продукції в світі буде виготовлена із застосуванням нанотехнології. Багато з сфер застосування нанотехнології ще невідомі навіть вченим. Виходячи з цього, нанотехнологія може бути визначена ще як сукупність прикладних досліджень нано науки і їх практичних застосувань, включаючи промислове виробництво і соціальні програми.

Нанотехнологія визнана фахівцями всіх країн найбільш всеосяжною основою подальшого зростання матеріального виробництва і добробуту людей. На популярність нанотехнології вказує те, що в даний час щорічно проводяться сотні конференцій, присвячених різним аспектам нанотех-нології. Опубліковані сотні тисяч статей і монографій, створені спеціальні сайти в інтернеті, йде інтенсивна

підготовка до створення наноелектронних елементів і різних функціональних пристроїв від найпростіших до нанокomp'ютерів.[6]

Можна переконливо сказати, що XXI століття - це століття нанотехнології і ця технологія багато в чому визначить не тільки науково-технічний прогрес, але і соціально-економічний добробут суспільства.

Згідно теорії техніко-економічного розвитку (С.Ю. Глазьев), межа стійкого росту домінуючого сьогодні п'ятого технологічного укладу вже близька до завершення. Ключовим фактором п'ятого технологічного укладу є мікроелектроніка і програмне забезпечення. У число виробництв, що формують його ядро, входять електронні компоненти і пристрої, електронно-обчислювальна техніка, радіо та телекомунікаційне обладнання, лазерне обладнання, послуги по обслуговуванню обчислювальної техніки. Генерування технологічних нововведень, що визначають розвиток цього технологічного укладу, відбувається всередині зазначеного комплексу галузей і опосередковано сильними нелінійними зворотними зв'язками між ними[5].

В даний час, як впливає зі сформованого ритму довгострокового техніко-економічного розвитку, новий технологічний уклад близький до меж свого зростання – сплеск і падіння цін на енергоносії, світова фінансова криза – вірні ознаки завершальної фази життєвого циклу домінуючого технологічного укладу і початку структурної перебудови економіки на основі наступного. Сьогодні формується відтворювальна система шостого технологічного укладу, становлення і ріст якого буде визначати глобальний економічний розвиток у найближчі два-три десятиліття.

Точкою відліку становлення шостого технологічного укладу слід вважати освоєння нанотехнологій перетворення речовин і конструювання нових матеріальних об'єктів, а також клітинних технологій зміни живих організмів, включаючи методи генної інженерії. Разом з електронною промисловістю, інформаційними технологіями, програмним забезпеченням цей ключовий фактор складає ядро шостого технологічного укладу. За наявними даними Національного інформаційного центру зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій, обсяги продукції з використанням нанотехнологій сягнуть 700 мільярдів євро в 2015 році і 3 трильйони євро у 2020 році [2].

Поряд з галузями ядра нового шостого технологічного укладу, швидко зростаючими сферами застосування нанотехнологій стануть його несучі галузі. У їх числі залишаться несучі галузі попереднього п'ятого технологічного укладу: електротехнічна, авіаційна, ракетно-космічна, атомна галузі промисловості, приладобудування, верстатобудування, освіта, зв'язок. Пов'язана з розповсюдженням нанотехнологій революція охоплює охорону здоров'я (ефективність якого

багаторазово зростає із застосуванням клітинних технологій і методів діагностики генетично обумовлених хвороб) і сільське господарство (завдяки застосуванню досягнень молекулярної біології і генної інженерії), а також створення нових матеріалів з наперед заданими властивостями. Завдяки появі наноматеріалів, в число несучих галузей нового технологічного укладу також увійдуть: хіміко-металургійний комплекс, будівництво, судно-і автомобілебудування.

Істотні зміни зазнає культура управління. Подальший розвиток отримають системи автоматизованого проектування, які разом з технологіямимаркетингу та технологічного прогнозування дозволяють перейти до автоматизованого управління всім життєвим циклом продукції на основі так званих CALS-технологій, які стають домінуючою культурою управління розвитком виробництва. CALS (Continuous Acquisition and Life-Cycle Support) - прийнята в більшості промислово розвинених країн технологія (концепція, парадигма) використання єдиного інформаційного простору (інтегрованого інформаційного середовища) на основі міжнародних стандартів для однакового інформаційної взаємодії всіх учасників життєвого циклу продукції: розробників, замовників (включаючи державних) і поста-чальників продукції, експлуатаційного та ремонтного персоналу [13].

В управлінні впровадженням самих нанотехнологій в розвинених країнах застосовується стратегія: «Bringing product from laboratory to the market» (перенесення продукту з лабораторії на ринок), що дозволяє до мінімуму скоротити найбільш складну і ризиковану фазу життєвого циклу продукції – втілення результатів НДДКР у виробничому процесі.

Згідно звіту «The global technology revolution: bio/nano/materials trends and their synergies with information technology by 2015» в даний час вплив нанотехнологій на різні галузі економіки і готовність галузей до сприйняття нанотехнологій досить нерівномірні (рис. 1).

За останні кілька років у ряді країн значно зросли державні і корпоративні інвестиції в дослідження і технологічні розробки в різні напрямки нанотехнологій. Одночасно значно зросла кількість наукових робіт, публікацій і патентів, створено більше 10 тисяч компаній, що випускають або використовують нанопродукцію, і число їх стрімко росте. На сьогоднішній день нанотехнології застосовуються в процесі виробництва, як мінімум, 80 груп споживчих товарів і понад 600 видів сировинних матеріалів, комплектуючих виробів і промислового устаткування. На отриману з використанням нанотехнологій продукцію припадає близько 0,1% світового ВВП[4].

Рис. 1. Ступінь впливу нанотехнологій на різні галузі економіки [3]

Особливістю входження електронної промисловості в нанорівень є безліч одночасних новацій у розробках, конструкції інтегральних схем, методах виробництва та інше. Технологічна спряженість вже сформованих виробництв обумовлює синхронізацію взаємодоповнюючих і взаємо-підтримуючих один одного нововведень. Наприклад, випуск невеликого обсягу мікросхем для супер ЕОМ дозволяє створити обчислювальні засоби для САПР авіабудування і суднобудування. Це, в свою чергу, створює можливість проектування складної апаратури. Такого роду зворотні зв'язки з сильним позитивним ефектом формують траєкторію зростання нового технологічного укладу. Хоча перехід до нового технологічного укладу тягне закриття старих виробництв, будівництво нових заводів забезпечує зростання виробництва і підйом економічної активності. Так, ряд західних фірм (Аналог Дівайсіз, Інтел) закривають велике число старих заводів і будують нові в різних країнах. Технологічне оновлення супроводжується швидким зростанням показників ефективності та інтенсивності виробництва одночасно з підвищенням його капіталоємності [5].

Становлення шостого технологічного укладу створює передумови для революції в електроенергетиці - стає можливим перехід до масштабного використання енергії сонця. До цих пір основною перешкодою розвитку сонячної енергетики на основі напівпровідникових перетворювачів («сонячних батарей») була їх висока вартість. Використання наноматеріалів і нанотехнологій дозволяє багаторазово підвищити ефективність сонячної енергетики на основі використання наноструктурних фотоелектричних перетворювачів.

Ще одним характерним прикладом різкого підвищення ефективності традиційних видів діяльності на основі поширення нового технологічного укладу є поширення нанобіотехнологій в охороні здоров'я, де основними напрямками їх застосування є:

- збільшення швидкості і точності діагностики захворювань;
- створення наноструктур для доставки функціональних молекул в клітини-мішені;

- підвищення специфічності і швидкості доставки ліків;

- мініатюризація біосенсорів шляхом об'єднання біологічного та електронного компонентів в один дрібний прилад;

- регенерація тканин з використанням стовбурових клітин [9].

Американські експерти виділяють наступний репрезентативний ряд додатків нанотехнології в біомедицині, що складається з одинадцяти тем: інженерія живих тканин і регенеративна медицина; біологічні наноструктури; інкапсуляція ліків та адресна доставка ліків; молекулярна візуалізація; біофотоніка; біосумісні імплантанти; біоаналітичної мембрани; молекулярні біосенсори; біочіпи і лабораторії на чіпі (lab-on-a-chip); функціональні молекули: перемикачі, насоси, транспортні засоби [1].

Іншою сферою швидкого поширення нанобіотехнологій стало сільське господарство, в якому широко застосовуються генетично модифіковані організми, створені методами генної інженерії на основі досягнень сучасної молекулярної біології. Під визначення генетично модифікований (ГМ) організм (ГМО) підпадають організми зі змінами в геномі, яких не можна досягти традиційними методами селекції та рекомбінації. Використовувані ГМО - це в основному трансгенні рослини. Термін «трансгенні» означає, що в геном конкретної рослини були внесені чужорідні гени, в більшості випадків навіть не з рослинного організму. Наприклад, створено картоплю, що має ген земляної бактерії, який надає йому стійкість до колорадського жука.

Становлення нового технологічного укладу веде до швидкого підвищення ефективності економіки: вона стає менш матеріало-та енергоємною. Завдяки технологіям нового технологічного укладу енергоємність світової економіки до 2030 року може знизитися на 60%. Згідно з наявними прогнозами, питома споживання енергії зменшиться з 306 кг нафтового еквівалента на 1000 доларів США світового ВВП в 2005 році до 130 кг у 2030 році. При цьому в структурі світового споживання енергоресурсів знизиться частка нафти, ймовірно

деяке збільшення частки природного газу та швидке зростання частки альтернативних джерел енергії.

Формування нового шостого укладу вимагає зростаючого обсягу інтелектуальних зусиль і застосування супер ЕОМ. У багатьох галузях економіки, науки і державного управління також посилюється потреба в потужних обчислювальних комплексах і сучасних інформаційних системах, що включають дата центри і об'єднують їх мережі [4].

В даний час лідерами становлення нового технологічного укладу є США, Японія, ЄС і Південна Корея.

Прогрес у технологіях переробки інформації, системах телекому-нікацій, фінансових технологіях спричинить за собою подальшу глобалізацію економіки, формування єдиного світового ринку товарів, капіталу, праці.

Згідно даних Європейського центру розвитку професійної освіти можна зробити висновок, що хоча економічні проблеми впливають на прогнозоване число робочих місць, основні тенденції, в тому числі перехід до більш наукомісткі робочі місця і додаткові робочі місця в сфері послуг, буде продовжуватися [2].

Також варто відзначити, що зміна клімату та заходи по зменшенню наслідків цього процесу виступають сьогодні важливим фактором технологічних інновацій. Включення стійкого розвитку і природоохоронних функцій в число задач соціально – економічного розвитку відносяться до найбільш гострих питань сьогодення.

Поняття «зелених» робочих місць стало символом стійкої економіки і суспільства. У всіх галузях робочі місця стають більш екологічно безпечними. Серед них особливо важливими у цьому відношенні є енергетика, будівництво, транспорт, промисловість та сільське господарство.

Основними тенденціями світового технологічного розвитку до 2020 року, зумовленими становленням нового технологічного укладу, є:

- досягнення технологіями альтернативної енергетики (використання енергії вітру, сонця) економічно прийнятних параметрів;
- розвиток атомної енергетики підвищеної безпеки, а в перспективі термоядерної енергетики;
- широке впровадження матеріалів з наперед заданими властивостями, в першу чергу, композиційних;
- перехід від мікроелектроніки до нано-і оптоелектроніки як нового «ядра» інформаційних технологій;
- початок широкого використання біотехнологій, які змінять не тільки традиційний аграрний сектор, а й стануть основою розвитку високотех-нологічних методів профілактики захворювань, діагностики, лікування-розвиток біоінформатики;
- формування глобальних інфокомунікаційних мереж;
- радикальні зміни в методах і засобах природоохоронної діяльності, що зменшить техногенний вплив на біосферу Землі[3].

Становлення нового, шостого технологічного укладу тільки виходить з ембріональної фази у фазу зростання. При цьому процес заміщення ним

попереднього технологічного укладу супроводжується в провідних країнах світу безпрецедентною за масштабами фінансовою кризою, перехідним в довгохвильову депресію. Для країн, що розвиваються в цих умовах відкривається можливість випереджального розвитку на гребені нової довгої хвилі економічного зростання за рахунок своєчасного освоєння нанотех-нологій і формування технологічних сукупностей ядра нового технологічного укладу (наноелектроніки, біотехнологій, лазерних технологій, наномате-ріалів та ін), а також модернізації його несучих галузей (охорони здоров'я, телекомунікацій, сільського господарства, авіа-, судно-, приладобудування та ін.) У розвинених країнах вихід з кризи пов'язаний з переходом на нову довгу хвилю економічного зростання на основі якнайшвидшого становлення нового технологічного укладу та модернізації економіки.

Інноваційні процеси в економіці України, на жаль, не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень.

Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дійової державної системи стимулювання інноваційної діяльності, початки якої були поступово скасовані щорічними в останні 5 років поправками до відповідних бюджетних та інших законів[12].

Проте низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей або браком стимулів і пільг. Фундаментальне значення має структура економіки. В українській економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва, які природно відносяться до малонаукоємних галузей: добувна і паливна – 0,8–1%; харчова, легка промисловість, агропромисловість – 1,2%. У цілому в Україні домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.). Відповідно майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів.

Найбільш інформативну оцінку стану інноваційного розвитку України в розрізі ключових факторів, що його визначають, отримано на основі вико-ристання індикаторів Європейського інноваційного табло, які включають п'ять груп індикаторів: «рушійні сили інновацій», «створення нових знань», «інновації та підприємництво», «індикатори застосування інновацій», «інтелектуальна власність». За ЄІТ Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності

четвертій групі – «країни, що рухаються на вздогін» зі значенням індексу 0,23. Цю групу складають: Угорщина – 0,24, Росія – 0,23, Україна – 0,23, Латвія – 0,22, Польща – 0,21, Хорватія, Греція – 0,20, Болгарія – 0,19, Румунія – 0,16, Турція – 0,08. У порівнянні з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірні інноватори» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35).[9]

Ранжування країн на основі цього комплексного індикатора інноваційного розвитку має цінність в тому плані, що цей показник визначає, наскільки економічне зростання країни базується на інноваціях. Причому інновації в термінах ЄІТ розуміються в більш широкому контексті, ніж просто технологічні нововведення. Окрім досліджень, розробок, технологій, вони включають показники технологічних дифузій, показники поширення нових знань і ступінь використання інформаційних технологій.[8]

Сьогодні процес заміщення п'ятого технологічного укладу на шостий відкриває для України можливості технологічного ривка. Необхідною для цього умовою є своєчасне створення заділів для становлення ключового фактора і ядра нового технологічного укладу, а також випереджаюча модернізація його ключових галузей. Сьогодні потрібно освоїти ключові виробництва ядра нового технологічного укладу, подальше розширення якого дозволить отримувати інтелектуальну ренту.

Для того щоб здійснити технологічний прорив і сформуванню інноваційну модель розвитку економіки в Україні, мають бути здійснені:

- активна та всебічна підтримка державою, спеціальними та регіональними органами влади новостворених інноваційно орієнтованих структур та їх потенційних утворювачів;
- розроблення альтернативи впливу висококваліфікованих фахівців з України, оскільки високий рівень "впливу мізків" унеможливує побудову високотехнологічної економіки;
- створення ринкових механізмів, що роблять розвиток науки і впровадження її досягнень економічно вигідними, оскільки інноваційні тенденції не можуть бути сформовані лише централізованим рішенням;
- залучення іноземних інвестицій для стимулювання розвитку сфери надризикового венчурного бізнесу;
- сприяння активному розвитку і функціонуванню малого інноваційного бізнесу, мобільного, більшою мірою спроможного до оперативного розроблення й впровадження нововведень у виробництво;
- створення умов сполучення елементів інноваційної інфраструктури та великих наукових і освітянських центрів [6].

Розробка, створення, дослідження та ефективне застосування різноманітних наноструктур неможливі без великого арсеналу засобів, методів і технологічних процесів, підтримуваних відповідною апаратурою і приладами. Потужним, багатфункціональним, майже універсальним

засобом дослідження наноструктур, маніпулювання атомами і молекулами, створення з них структур, що дозволяє візуалізацію і контроль створених наноструктур, є скануюча зондова мікроскопія. Останнім часом створено безліч таких мікроскопів, заснованих на різних фізичних явищах. Особливо треба відзначити тунельну мікроскопію, атомно-силову мікроскопію та оптичну мікроскопію ближнього поля.

Сучасний стан справ можна по праву назвати нанотехнологічним бумом, який охопив більшість областей людської діяльності. Виникли нові поняття: «нанoeлектроніка», «нанofізика», «нанохімія», «нанобіологія», «наномедицина».

Дуже важливим фактором розвитку нанотехнології є економіка напромишловості. Річ у тім, що технологія створення будь-якої продукції має два підходи: технологія «зверху-вниз», коли отримуємо виріб з більш великих заготовок через відділення непотрібних частин і технологія «знизу-вгору», коли виготовлення виробу здійснюється з елементів «нижчого порядку» (атомів, молекул, фрагментів біологічних клітин і т.п.), які розташовуються в потрібному порядку. За цим принципом працює природа при побудові складних біологічних систем.

Сучасне виробництво працює за принципом «зверху-вниз», що дуже неефективно порівняно з природними процесами як за часткою корисно використовуваної маси первинної сировини, так і за витратами енергії. У кінцевий споживчий продукт перетворюється ~ 1.5 % маси сировини, що видобувається, а частка корисно використаної енергії і того менше. Природа діє набагато економішче. Вона широко використовує безвідходну збірку і збірку дуже складних систем з простих молекул. Самозбірка і самоорганізація відіграють ключову роль у житті всього живого[3].

Нанотехнологія йде по шляху технології «знизу-вгору». Останні дослідження показали можливість реально створювати промислові технології отримання наносистем. Експерти прогнозують, що через 10-15 років успіхи нанотехнології дозволять створювати роботи - асемблерів, які будуть здатні формувати наносистему і збирати свій аналог за заданою програмою, без безпосереднього втручання людини.

Принципова мета нанотехнології полягає в створенні і застосуванні стратегій, що нагадують ті, які існують і діють у природі, що надає нанотехнології особливе значення. Нанотехнологія фактично стирає межі між штучним і природним.

Нанотехнологія, наноінженерія є міждисциплінарною областю і вимагає проведення міждисциплінарних досліджень на основі зростаючих і взаємно доповнюючих одна одну наук і технологій, в результаті чого несподівано з'являються нові продукти і методи. Таким чином, нанотехнологія системно пов'язана з безліччю наукових дисциплін і вже існуючих технологій, та ця специфіка відбивається як на дослідженні структур і явищ на нанометричному рівні, так і на процесі навчання і підготовки кадрів в області наноінженерії і нанотехнології.

Незважаючи на малий термін розвитку нанотехнологія впритул підійшла до завдань практичного конструювання і створення приладів, машин, інтегрованих систем з нанометровими розмірами деталей, компонентів та вузлів. Для освоєння цього нового для інженерної практики поля діяльності потрібні більш фундаментальні підстави та підходи, ніж традиційні при виробництві продукції. Вони повинні ґрунтуватися на законах квантової фізики, біохімії, молекулярної біології та інших. Поки що в цьому напрямку зроблені тільки самі перші кроки. Проте грандіозні перспективи стимулюють вчених та інженерів до якнайшвидшого використання майже безмежного потенціалу, закладеного природою в наноструктури, для розв'язання широкого спектра життєво важливих завдань розвитку суспільства. Нанотехнологія відкриває перед людством можливість принципової зміни сучасного стану науки і техніки та створює передумови нової науково-технічної революції[6].

Фантастичним, майже казковим є перспектива розвитку нанотехнології та її впливу на всі сфери людської діяльності, а саме, на розвиток науки і техніки, економіки, промисловості, сільського господарства, військової техніки, соціальної сфери, культури, поліпшення екологічного стану навколишнього середовища, інтелектуалізації суспільства та ін..

За умов сучасних революційних перетворень у технічному базисі виробництва ступінь його технічної досконалості та рівень економічного потенціалу в цілому визначаються прогресивністю використовуваних технологій – способів одержання й перетворювання матеріалів, енергії, інформації, виготовлення продукції. Технологія стає завершальною ланкою і формою матеріалізації фундаментальних досліджень, засобом безпосереднього впливу науки на сферу виробництва.

ВИСНОВКИ

Становлення нового, шостого технологічного укладу тільки виходить з ембріональної фази у фазу зростання. При цьому процес заміщення ним попереднього технологічного укладу супроводжується в провідних країнах світу безпрецедентною за масштабами фінансовою кризою, яка переходить в довгохвилову депресію. Для країн, що розвиваються, в цих умовах відкривається можливість випереджального розвитку на гребені нової довгої хвилі економічного зростання за рахунок своєчасного освоєння нанотехнологій і формування технологічних сукупностей ядра нового техно-логічного укладу (наноелектроніки, біотехнологій, лазерних технологій, наноматеріалів та ін), а також модернізації його несучих галузей (охорони здоров'я, телекомунікацій, сільського господарства, авіа-, судно-, приладобудування та інше).

Список використаних джерел

1. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the of the regions. [Електронний ресурс].- European commission 2010. Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/communication_on_simplification_2010_en.pdf.
2. Council Conclusions on new skills for new jobs anticipating and matching labour market and skills needs [Електронний ресурс].- Concil of the european union - 2011 Режим доступу: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2352&langId=en>
3. The EU in the world 2014 – A statistical portrait [Електронний ресурс]. - Eurostat, 2015 -Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-EX-14-001>
4. Europe's skill challenge .- European Centre for the Development of Vocational Training, 2012.
5. Глазьев С.Ю. Мировой финансовый кризис как процесс замещения доминирующих технологических укладов // Официальный сайт Глазьева С. Режим доступу: <http://www.glazev.ru/scienexpert/84/>
6. Ілляшенко Н.В Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств [Текст]: монографія / за заг. ред. Ю.С. Шипуліною. – Суми: Друкарський дім "Папірус", 2012. – 458с.
7. Метешкин К.А. Основы организации, функционирования и перспективы развития системы "высшая школа Украины" монография К.А. Метешкин Харьков. нац. акад. город. хоз-ва. - Х.: ХНАГН, 2010, - 309 с. Режим доступу: <http://debaty.org/docs/sistema.pdf>
8. Носов Ю.Р. На пути в нанoeлектронику / Ю.Р. Носов, А.Ю. Степанов // Мир техники и технологий. - 2009. - № 1. - С. 48-52.
9. Патон Б. Нанонаука і нанотехнології: технологічний, медичний та соціальний аспект / Б. Патон, В. Москаленко, У. Чекман, Б. Мовчан // Вісник Національної академії наук України. - 2009. - № 6. - С. 18-26.
10. Шкроміда, Н.Я. Оцінювання економічного потенціалу промислових підприємств в ринковому середовищі [Текст] : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук; спец. 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Н.Я. Шкроміда. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 225с.
11. Чекман І.С. Нанонаука: перспективи наукових досліджень / І.С. Чекман // Наука та інновації. - 2009. - № 3. - С. 89-93.
12. Національна доповідь: Соціально-економічний стан України :наслідки для народу та держави. - К. НВЦ НБУВ, 2012 рік.- с.118-135.
13. Квалифицированная рабочая сила - основа интенсивного, устойчивого и сбалансированного экономического роста [Електронний ресурс]- Международная организация труда, 2011г.- Режим доступу: http://www.ilo.org/public/russian/region/eurpro/moscow/info/publ/g20_ru.pdf

СУПРУН

УДК 336.1:352

Ольга Олександрівна
olga.skripnik86@mail.ru

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

AREAS OF IMPROVEMENT FUNDING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

аспірант, ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

Стаття присвячена обґрунтуванню напрямів покращення фінансування діяльності аграрних підприємств. Визначено необхідні вектори трансформації лізингу як джерела фінансових ресурсів для фінансування аграрних підприємств. Обґрунтовано та розроблено алгоритм покращення процесу фінансування аграрних підприємств.

Статья посвящена обоснованию направлений улучшения финансирования деятельности аграрных предприятий. Определены необходимые векторы трансформации лизинга как источника финансовых ресурсов для финансирования аграрных предприятий. Обоснован и разработан алгоритм улучшения процесса финансирования аграрных предприятий.

The article is devoted to substantiation of directions to improve financing of agricultural enterprises. The necessary transformation vectors leasing as a source of funds to finance agricultural enterprises. Proved and the algorithm to improve the financing of agricultural enterprises.

Ключові слова: фінансування діяльності, фінансові ресурси, аграрні підприємства, лізинг аграрних підприємств, фінансова стійкість, аграрний сектор, алгоритм покращення процесу фінансування аграрних підприємств

Ключевые слова: финансирование деятельности, финансовые ресурсы, аграрные предприятия, лизинг аграрных предприятий, финансовая устойчивость, аграрный сектор, алгоритм улучшения процесса финансирования аграрных предприятий

Keywords: funding, financial resources, agricultural enterprises, leasing of agricultural enterprises, financial stability, agrarian sector, algorithm improvements of financing agricultural enterprises

ВСТУП

В умовах стрімких змін зовнішнього середовища функціонування аграрних підприємств значно загострюється питання забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання, що пов'язано перш за все із вирішенням проблем їх фінансування. Загострення політико-економічного становища вимагають від підприємств відповідних до ринкового середовища фінансових рішень, оскільки від забезпечення якісного процесу фінансування залежить результативність, конкурентоздатність та доходність діяльності аграрних підприємств, що має прямий кореляційний зв'язок зі стабілізацією стану сільського господарства й економіки країни. Тому формування напрямів покращення фінансування діяльності аграрних підприємств має високу актуальність й відповідає вимогам сьогодення.

Питання фінансування діяльності аграрних підприємств завжди знаходились в центрі уваги, що відзначено у наукових працях таких вітчизняних вчених як Гудзь О.Є. [1], Кваша С.М., Лайко П.А. [2], Непочатенко О.О. [4], Прокопенко Н.С., Синчак В.П., Танклевська Н.С. [7], Худолій Л.М., Чупіс А.В. та інших. Натомість залишається недостатньо розкритим питання визначення дієвих напрямів покращення фінансування діяльності аграрних

підприємств, що обумовлює його сучасність й доцільність.

МЕТА РОБОТИ полягає у виявленні дієвих напрямів покращення фінансування діяльності аграрних підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань фінансування аграрних підприємств, закони України та інші нормативно-правові документи органів державної влади України. При проведенні дослідження використаний абстрактно-логічний метод для формування висновків; системний та комплексний підхід – для узагальнення взаємодії різних форм фінансування сільгоспвиробників, порівняльний аналіз – для обґрунтування основних напрямів вдосконалення фінансування діяльності аграрних підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідження проблем функціонування господарюючих суб'єктів сільського господарства виявили, що саме недостатність фінансових ресурсів та невміле управління ними є причиною переважної більшості проблем галузі. Важливу роль у покращенні фінансування аграрних підприємств

відіграє структура використаних джерел та їх асортимент. Найбільш бажаним для господарюючих суб'єктів є перевага власних фінансових ресурсів над залученими, але у сучасних умовах їх кількість для ефективного функціонування та розвитку є недостатньою. Тому виникає необхідність у залученні додаткових грошових коштів у вигляді інвестицій, комерційних кредитів та бюджетного фінансування як надійного напрямку удосконалення фінансування діяльності аграрних підприємств.

Найбільш актуальним завданням сьогодення є формування ефективного та дієвого механізму призначення бюджетної підтримки господарюючих суб'єктів. Зауважимо, що поки держава не достатньо сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств і не зупинить відтік засобів з галузі, ефективність дотаційної підтримки сільськогосподарських підприємств залишиться низькою. Також низькою ефективністю відзначаються існуючі підходи до державного датування, а саме таких критеріїв розподілу грошових коштів, як поголів'я худоби, обсяги виробленої продукції тощо, які практично не враховують ринкову кон'юнктуру і її вплив на формування фінансових результатів роботи сільськогосподарських підприємств. Подолання цих негативних явищ можливе, якщо фінансування через дотаційні механізми здійснюватиметься по критеріях, пов'язаних з фінансовими результатами діяльності товаровиробників, і буде направлене на підвищення ефективності виробництва сільськогосподарських підприємств.

Особливої уваги потребує оптимізація залучення джерел фінансових ресурсів до процесу фінансування діяльності аграрних підприємств. Для забезпечення стабільного та ефективного розвитку господарюючого суб'єкта необхідною умовою є налагодження дієвого та економічно ефективного процесу фінансування діяльності, метою якого має стати вирішення питання оптимізації джерел фінансування. Вважаємо доцільним рекомендувати аграрним підприємствам запровадити розроблений нами алгоритм покращення процесу фінансування діяльності (рис. 1).

На початковому етапі необхідно провести оцінку ефективності фінансування діяльності за нормативними значеннями. У разі виявлення невідповідності нормативному значенню показників необхідно виявити ефекти показника, який може мати негативний характер або позитивний. У першому випадку необхідно визначити причини та напрями стабілізації даної ситуації. У другому випадку, а також у випадку відповідності показників варто формувати ефективний процес фінансування діяльності аграрних підприємств шляхом визначення обсягу наявних та необхідних фінансових ресурсів та їх співставлення. За умови виникнення надлишку фінансових ресурсів виникає питання у раціональному їх використанні, а саме інвестування у власне

виробництво або інше підприємство, консервація фінансових ресурсів на рахунках підприємств, наповнення депозитних рахунків підприємств тощо.

Дефіцит джерел фінансування діяльності аграрних підприємств виникає при перевищенні обсягу необхідних фінансових ресурсів над наявними. Дана ситуація вимагає від керівництва господарюючого суб'єкта реалізацію одного із двох запропонованих сценаріїв: розширення обсягу фінансування або оптимізацію виробничої діяльності для досягнення рівноваги. Виконання перерахованих вище кроків у разі їх успішної реалізації, а також за умови відповідності необхідної кількості фінансових ресурсів для фінансування діяльності аграрних підприємств наявному їх обсягу необхідно провести діагностику фінансової стабільності та стану фінансової безпеки аграрного підприємства, негативний результат якої потребує визначення причин та пошук напрямів стабілізації. При позитивному результаті діагностики, а також при подоланні негативного результату буде визначена ефективна фінансова система підприємства.

Запропонований на практиці алгоритм покращення процесу фінансування діяльності аграрних підприємств дозволить наочно визначити господарюючому суб'єкту можливі кроки підвищення його ефективності.

Розроблений алгоритм був використаний у практичній діяльності аграрних підприємств Херсонської області, зокрема СТОВ «Енограй» (Білозерський район), ДПДГ «Інститут рису» (Скадовський район), ПСП «Колосок» (Голопристанський район) та СТОВ «Більшовик» (Скадовський район). Зокрема, завдяки запровадженню даного алгоритму при оптимізації процесу фінансування у СТОВ «Енограй» було виявлено неефективне використання надлишків фінансових ресурсів, які було скоординовано відповідно до запропонованого алгоритму на інвестування власної виробничої діяльності (розширення зрошення та удосконалення технологічних процесів). У ДПДГ «Інститут рису» виявлено дефіцит фінансових ресурсів, який завдяки впровадженню алгоритму було нейтралізовано шляхом бенчмаркінгу фінансової системи підприємства. Посилити ефективність фінансової системи підприємства вдалося досягти у ПСП «Колосок» шляхом відмови від затратних виробничих процесів та використанню альтернативних джерел фінансування діяльності, що передбачено розробленим алгоритмом. Покроковий аналіз процесу фінансування діяльності СТОВ «Більшовик» відповідно до розробленого алгоритму виявив порушення показників ефективності за нормативними значеннями, який негативно впливав на функціонування підприємства та викликав дефіцит фінансових ресурсів, що вдалося нейтралізувати завдяки поверненню зовнішньої заборгованості.

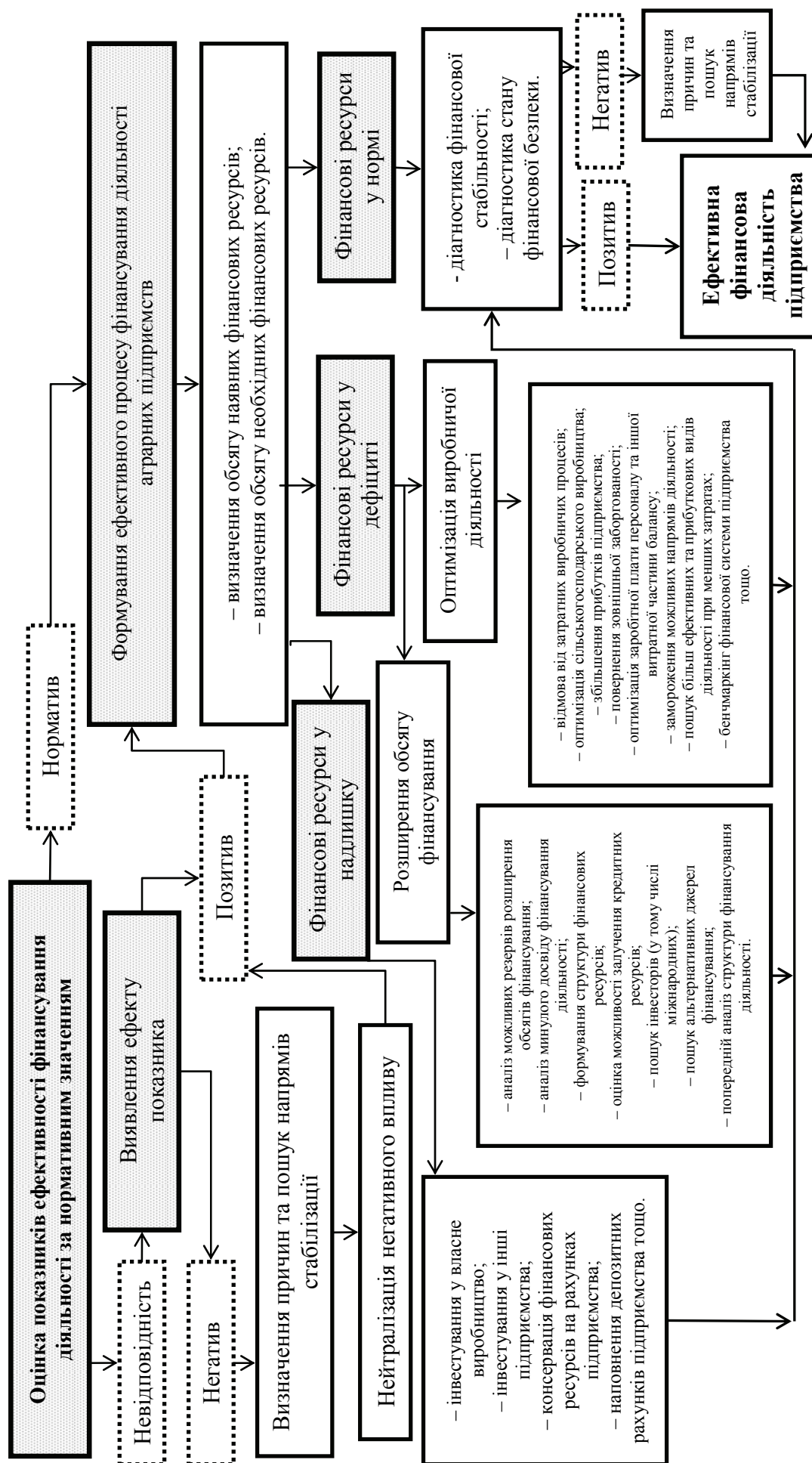

Рис. 1. Алгоритм покращення процесу фінансування діяльності аграрних підприємств [розроблено автором]

Розглядаючи напрями удосконалення процесу фінансування діяльності аграрних підприємств через призму використання альтернативних джерел фінансових ресурсів варто більшу увагу приділити лізинговим операціям в аграрному секторі. На сьогодні однією із перспективних але мало використовуваних джерел фінансування діяльності аграрних підприємств є лізинг, який виступає альтернативою більш дорогим комерційним банківським кредитам, що дозволяє здійснити якісне оновлення матеріально-технічної бази виробництва. Фактично, лізинг в Україні є симбіозом кредиту, оренди та інвестування, покликаний активувати виробництво на основі покращення його матеріально-технічної бази.

Враховуючи зарубіжний досвід та практику використання у Україні, доцільним є проведення

трансформації лізингу за такими напрямами: розширення спектру лізингових послуг; розвиток лізингу вторинного ринку обладнання; надання права викупу обладнання та техніки після закінчення лізингової угоди; надання лізинговим компаніям державних дешевих кредитів для стимулювання впровадження лізингу аграрними підприємствами; можливість приймати участь у міжнародних лізингових операціях; посилення конкуренції між лізинговими компаніями; участь у створенні лізингового договору аграрних підприємств для моделювання більш зручних умов для сільського господарства; врегулювання податкових та законодавчих суперечностей лізингових угод на державному рівні; активізація інноваційних лізингових продуктів, зокрема сек'юритизація, венчурний та комплексний лізинг (рис. 2).

Рис. 2. Трансформація лізингу для фінансування діяльності аграрних підприємств
[складено автором]

Розширюючи та оптимізуючи структуру джерел фінансування діяльності аграрних підприємств необхідно орієнтуватися перш за все на необхідність забезпечення фінансової стійкості господарюючого суб'єкта. Характерними ознаками фінансової стійкості аграрних підприємств виступають платоспроможність, забезпеченість необхідним обсягом фінансових ресурсів, а також фінансова незалежність підприємства щодо володіння та використання власних ресурсів. Варто зауважити, що інформаційною базою стану фінансової стійкості аграрних підприємств є результати аналізу фінансової звітності підприємства, оцінка яких дозволяє виокремити такі стани абсолютна, нормальна, нестійка, кризова. Тому саме забезпечення фінансової стійкості покращить фінансування діяльності аграрних підприємств, оскільки впливає на інвестиційну привабливість, самодостатність та конкурентоздатність господарюючого суб'єкта.

ВИСНОВКИ

Отже, напрямами удосконалення фінансування діяльності аграрних підприємств виступають

використання алгоритму покращення фінансування діяльності, розширення джерел фінансування через використання лізингу, IPO та венчурного капіталу, орієнтуючись перш за все на необхідність забезпечення фінансової стійкості господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Гудзь О.Є. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / О.Є. Гудзь, А.В. Сомик // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 54–63.
2. Лайко П.А. Лізингові відносини в сільському господарстві: Моногр. / П.А. Лайко, І.О. Щєбликіна. – К.: ННЦ "Ін-т аграр. економіки", 2007. – 210 с
3. Лупенко Ю.О. Сучасні технології венчурного фінансування аграрного бізнесу / Ю.О. Лупенко, В.В. Фещенко // Облік і фінанси. – 2015. – № 1. – С. 81-87.
4. Непочатенко О.О. Розвиток іпотечного кредитування аграрного сектора економіки України / О.О. Непочатенко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2012. – Вип. 8(1). – С. 16-22.

5. Онисько С.М. Ефективність сільськогосподарського виробництва та її залежність від фіскальної політики держави / С.М. Онисько, А.А. Верзун, О.В. Шолудько – Львів.: Апріорі, 2007 – 154 с.

6. Палюх О.М. Виконання бюджетних видатків на фінансування аграрного сектору України / О.М. Палюх // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2014. - № 4. - С. 247-251.

7. Танклевська Н.С. Формування сучасної парадигми фінансової політики розвитку сільського господарства країни / Н.С. Танклевська // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2013. – Вип. 9(2). – С. 197-204.

8. Хомутенко Л.І. Напрями покращення механізмів міжнародного лізингу в Україні / Хомутенко Л.І., Мохаммад К.А. // Бізнес-Інформ – №5 – 2014. – с. 337 – 341

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 33

ВІДНОСНО ВИДІЛЕННЯ ФУНКЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В САМОСТІЙНУ ПІДСИСТЕМУ ФУНКЦІОНАЛЬНО РОЗВИНУТИХ СИСТЕМ СТРАТЕГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ**REGARDING THE ALLOCATION OF FUNCTIONS IN AN INDEPENDENT ECONOMIC MONITORING SUBSYSTEM FUNCTIONALLY ADVANCED SYSTEMS OF STRATEGIC CONTROL OF THE REGIONAL STRUCTURE AND TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE AGRO-FOOD SECTOR**

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес) Вищого навчального закладу "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"

У статті наведено перелік питань, які вирішують при проектуванні підсистеми моніторингу в системах регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери. Доведено, створення функції моніторингу в системах регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери зменшує трудомісткість розрахунків, підвищуючи якість та ефективність управління за рахунок комплексності і оперативності моніторингу.

В статье приведён перечень вопросов, которые решают при проектировании подсистемы мониторинга в системах регулирования региональной структуры и территориальной организации агропродовольственной сферы. Доказано, создание функции мониторинга в системах регулирования региональной структуры и территориальной организации агропродовольственной сферы уменьшает трудоёмкость аналитических расчётов, повышая качество и эффективность управления за счёт комплексности и оперативности мониторинга.

The article provides a list of issues to solve when designing the subsystem monitoring control systems of the regional structure and territorial organization of the agro-food sector. Proved to create a function monitoring in the control systems of the regional structure and territorial organization of the agro-food sector it reduces the complexity of analytical calculations, improving the quality and efficiency of management due to the complexity and speed monitoring.

Ключові слова: агропродовольча сфера, економічний моніторинг, регіональна структура, самостійна підсистема, система стратегічного регулювання, територіальна організація

Ключевые слова: агропродовольственная сфера, экономический мониторинг, региональная структура, самостоятельная подсистема, система стратегического регулирования, территориальная организация

Keywords: agro-food sector, economic monitoring, regional structure, independent subsystem, system of strategic control, territorial organization

ВСТУП

Здійснення якісних взаємозв'язків процесів управління виробничо-господарською діяльністю вимагає, щоб створювані в регіональних структурах і територіальних організаціях функціонально розвинуті системи стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери охоплювали усі без виключення функції управління і забезпечували б повну замкненість функціонального контуру управління регіональними структурами та територіальними організаціями. До функцій, на які повинно бути звернено особливу увагу як розробників функціонально розвинутих систем

стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери, так і робітників промисловості, належить підсистема економічного моніторингу, яка виступає основою для прийняття управлінських рішень на усіх рівнях управління виробничо-господарською діяльністю. Практичний досвід і виконані наукові дослідження [1-10] та інші, переконливо доводять, що успішне вирішення проблеми формування та впровадження такої важливої функції управління, як підсистема економічного моніторингу, можливе тільки за умовою створення та розвитку в діючих і таких, що проектується функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та

територіальної організації агропродовольчої сфери самостійної функціональної підсистеми економіко-аналітичної обробки інформаційних даних. Виділення функції економічного моніторингу в самостійну підсистему функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери продиктоване, з одного боку, самостійною роллю і значенням цієї функції в управлінні та, з іншого, - впливає із загальносистемних аспектів даної проблеми: підсистема має свої цілі та критерії ефективності (якості) функціонування; щільні взаємозв'язки моніторингу з іншими функціями управління надають можливість розглядати його як органічну частину системи управління в цілому, тобто як підсистему більш великої системи і ін.

МЕТА РОБОТИ полягає у наведенні пропозицій щодо створення функціональної підсистеми моніторингу в функціонально розвинутих системах регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою наукової публікації виступає діалектичний метод і основні положення моніторингу, системи регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери. У процесі проведеного дослідження знаходили використання наступні наукові методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення і формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних та практичних методик моніторингу і системи регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери); *порівняльний* (при аналізі стану моніторингу і системи регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери).

РЕЗУЛЬТАТИ

Проектування і впровадження в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери функціональної підсистеми економічного моніторингу – складна і трудомістка робота, яка потребує вирішення цілого комплексу питань теоретико-методологічного і практичного характеру тощо.

Зокрема, в першу чергу повинні бути обрані науково обґрунтовані проектні рішення за загальносистемними питаннями, які безпосередньо стосуються функціонально-логічної структури підсистеми управління, характеру її внутрішніх та зовнішніх зв'язків, взаємодії і взаємозалежності її функціонально розвинутих та таких, що забезпечують частин і багато іншого.

Необхідно створювати та удосконалювати методологічне забезпечення підсистеми управління, яке багато в чому визначає склад і зміст проектних рішень за іншими видами забезпечення. Методологічні матеріали та інструктивні рекомендації і вказівки із економічного моніторингу повинні бути зорієнтовані на сучасні умови розвитку

системи економіки та враховувати вимоги, які висуваються до сучасної обробки інформації і інше.

Не менш важливим питанням виступає створення інформаційного забезпечення підсистеми управління. Для цього повинні бути досліджені залежності семантичних характеристик економіко-аналітичної обробки інформаційних даних від структури комплексу управлінських рішень, які приймаються в системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери, обґрунтовані конкретні форми і сукупність зафіксованих інформаційних даних і таке інше.

В області математичного забезпечення підсистеми управління за кожним економіко-аналітичним завданням потрібно знати перелік можливих алгоритмів, що реалізують його, основні характеристики цих алгоритмів, раціональні області їх застосування, чутливість алгоритмів до точності початкових інформаційних даних і інше. Створення для економічного моніторингу пакетів прикладних програм дозволить індивідуальним споживачам здійснювати компонування програм вирішення оригінальних економіко-аналітичних завдань на базі стандартних програмних модулів і ін.

При обранні структури комплексу технічних засобів підсистеми управління повинні прийматися до уваги якісний склад та алгоритми вирішуваних завдань, частота і періодичність надання економіко-аналітичних інформаційних даних, форма надання результатів економічного моніторингу і інше. Зокрема, ефективне вирішення завдань оперативного економічного моніторингу виробничо-господарської діяльності регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери передбачає використання сучасних пристроїв підготовки даних і засобів обробки інформаційних даних.

Формування та впровадження економічного моніторингу пов'язане також із вирішенням організаційних питань. Створення організаційного забезпечення підсистеми означає як розмежування функцій між людиною та машиною електронною цифрою, так і більш чітке визначення функцій та завдань управлінського персоналу, а в ряді випадків і удосконалення організаційних схем органів управління, які виконують економіко-аналітичні функції. Вже на даному етапі очевидна доцільність виділення із числа структурних ланок регіональної структури та територіальної організації, які займаються економічним моніторингом, провідного підрозділу, яке б визначало теоретико-методологічні принципи функції економічного моніторингу, його організацію на окремому виробничо-господарському анклаві, напрямки розвитку підсистеми економічного моніторингу в умовах функціонування функціонально розвинутої системи регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери.

ВИСНОВКИ

Створення в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери

функціональної підсистеми економічного моніторингу істотно зменшує трудомісткість економіко-аналітичних розрахунків, підвищуючи при цьому якісні характеристики та технічні параметри, економічну ефективність управління за рахунок досягнення глибинного всебічного висвітлення, високої комплексності і оперативності економічного моніторингу. Наведений перелік питань, які вирішують при проектуванні і формуванні в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери підсистеми економічного моніторингу, далеко не повний. Можна назвати застосування універсальних методів створення підсистеми управління, підготовку кадрів фахівців і цілий ряд інших важливих питань, вирішення яких виступає не менш актуальним тощо.

Список використаних джерел

1. Антохина Ю.А. Мониторинг реализации инновационной стратегии вуза: дисс. ... к.э.н.: 08.00.05 / Антохина Юлия Анатольевна; [Место защиты: С.-Петерб. гос. ун-т аэрокосм. приборостр.]. - Санкт-Петербург, 2006. – 228 с.
2. Добролежа Е.В. Управление ресурсным обеспечением экономики региона: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Добролежа Елена Валерьевна; [Место защиты: Ростов. гос. экон. ун-т «РИНХ»]. - Ростов-на-Дону, 2012. - 356 с.: ил.
3. Ипатова Л.Н. Развитие услуг здравоохранения на основе экономического мониторинга: диссертация ... к.э.н.: 08.00.05 / Ипатова Лариса Николаевна; [Место защиты: Сам. гос. экон. ун-т]. – Самара, 2010. – 145 с.
4. Корсак А.Б. Система обеспечения экономической безопасности мегаполиса: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Корсак Александр Борисович; [Место защиты: Академия экономической безопасности]. - Москва, 2008. - 277 с.: ил.
5. Макаров А.Н. Экономическая реализация земельной собственности: диссер. ... д. э. н.: 08.00.01 / Макаров Анатолий Николаевич; [Место защиты: Моск. гос. ун-т имени М.В. Ломоносова. Экон. фак.]. - Москва, 2008. – 477 с.
6. Петрова А.Т. Разработка методологических основ оценки качества жизни населения региона: дисс. ... д. э. н.: 08.00.05 / Петрова Аида Талытовна; [Место защиты: ГОУВПО «Рос. экон. акад.»]. – Москва, 2008. – 420 с.: ил.
7. Прохоров Ю.Н. Экономический мониторинг рынка услуг общественного питания и его организация: автореферат диссертации ... к.э.н.: 08.00.05 / Рос. экон. акад. имени Г.В. Плеханова. – Москва, 2005. – 23 с.
8. Растегаева Ф.С. Диалектика формирования экономического имиджа хозяйствующей системы: дис. ... д.э.н.: 08.00.05 / Растегаева Фания Саитовна; [Место защиты: Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина]. – Тамбов, 2009. – 311 с.
9. Серова Н.А. Экономическая политика городских округов Северного региона: диссер. ... к.э.н.: 08.00.05 / Серова Наталья Александровна; [Место защиты: Ин-т экон. проблем Кол. науч. центра РАН]. - Апатиты, 2011. - 152 с.
10. Шарко Е.Е. Мониторинг в системе стратегического управления экономическими системами: диссертация ... к. э. н.: 08.00.05 / Шарко Елена Евгеньевна; [Место защиты: Тихоокеан. гос. ун-т]. - Хабаровск, 2010. – 156 с.

ВОДОЛАЖСЬКА

Тетяна Олександрівна
tatyana_fub@mail.ru

УДК 331.108

ЗМІСТ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВАFORMATION OF CONTENTS ENTERPRISE RESOURCE MANAGEMENT
STRATEGIES

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У статті на підставі результатів контент-аналітичного дослідження та розрахунку коефіцієнту Яніса визначено зміст процесу формування стратегій управління персоналом підприємства, який полягає у їх розробці, виборі, реалізації та оцінці.

В статті на основі результатів контент-аналітичного дослідження і розрахунку коефіцієнта Яніса визначено зміст процесу формування стратегій управління персоналом підприємства, який полягає в їх розробці, виборі, реалізації та оцінці.

In the article on the basis of the content of analytical research and Janis factor calculation defined content strategy formation process of personnel management company that is their development, selection, implementation and evaluation.

Ключові слова: стратегія управління персоналом, формування стратегії, контент-аналіз

Ключевые слова: стратегия управления персоналом, формирование стратегии, контент-анализ

Keywords: HR management strategy, strategy formation, content analysis

ВСТУП

В сучасних умовах кризової економіки та гострої конкурентної боротьби найважливішим фактором, що забезпечує ефективність функціонування будь-якого підприємства, є його персонал. З метою найбільш раціонального використання персоналу, управління ним та вирішення множини інших кадрових завдань застосовують стратегію управління персоналом (УП) підприємства. Процес її формування у наш час є досить складним, залежить від ряду факторів, включає різні підпроцеси (вироблення, розробки, вибору, реалізації, аналізу, оцінки, контролю стратегії УП), потребує уточнення його назви та змісту.

МЕТА РОБОТИ полягає в уточненні назви та змісту процесу формування стратегії УП шляхом застосування контент-аналітичного дослідження.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано метод контент-аналізу – для уточнення назви та змісту процесу формування стратегії УП підприємства, а також методи аналізу та синтезу.

РЕЗУЛЬТАТИ

При формуванні стратегії УП підприємства застосовують різні терміни: «формування стратегії УП», «розробка стратегії УП», «вироблення стратегії УП» і ін. При цьому самі процеси є відмінними за змістом. Так, наприклад, у праці [1] процес формування стратегії УП передбачає їх розробку та реалізацію; у роботі [3] – розробку та вибір стратегій

УП; у літературному джерелі [8] – розробку, вибір, реалізацію, оцінку та контроль стратегій УП.

Для встановлення доцільності використання зазначених термінів та виявлення відмінностей між ними пропонується скористатися методикою контент-аналізу (від англ. «content analysis»: content – зміст, analysis – аналізувати) – спеціального методу якісно-кількісного аналізу змісту процесів і явищ, що містяться в документах. Суть цього формалізованого методу вивчення текстової та графічної інформації полягає в її представленні у вигляді кількісних показників та їх статистичній обробці. Його ключовим моментом є припущення, що аналіз текстів дозволяє побачити та зрозуміти когнітивну структуру знань та уявлень інших людей.

Об'єктом контентного дослідження є власне ідеї та переконання вчених в галузі стратегічного менеджменту та управління персоналом стосовно суті та змісту процесу формування стратегії УП. Документальними джерелами інформації при цьому виступають наукові статті, посібники, підручники, автореферати дисертацій та безпосередньо дисертації, що були опубліковані протягом певного періоду (1999-2011рр.). При проведенні цього аналізу використано інформацію, отриману із 20 джерел (від кожного автора (групи авторів) – одна наукова праця), в яких тим чи іншим чином вчені торкаються зазначеного питання.

Одиницею аналізу контент-аналітичного дослідження є безпосередньо слово або словосполучення (термін «формування стратегії УП підприємства»), а його категоріями – складові процесу (розробка (вироблення), формування, вибір, реалізація, оцінка ефективності та ін.). Система категорій виступає в

якості запитань анкети та вказує, які відповіді мають бути знайдені в тексті (табл. 1).

Для обробки отриманої інформації здійснюються розрахунки частоти згадування одиниць аналізу (табл. 2). Результати проведених розрахунків дозволяють зробити висновок про те, що суть процесу формування стратегії УП підприємства полягає у її розробці (27,9%), виборі (19,1%), реалізації (26,5%) та оцінці (16,2%).

Для підтвердження достовірності отриманих результатів здійснюють розрахунок коефіцієнта Яніса, що призначений для обчислення співвідношення позитивних і негативних (щодо обраної позиції) оцінок, суджень, аргументів. У випадку, коли кількість позитивних оцінок перевищує кількість негативних, коефіцієнт Яніса визначається за формулою:

Таблиця 1

Протокол контент-аналізу змісту процесу формування стратегії УП

№ з/п	Джерело інформації	Категорії аналізу				
	П.І.Б. автора (авторів) та № посилання	Розробка (вироблення)	Вибір	Реалізація	Оцінка (аналіз)	Контроль
1	Громова О.М. [1]	+		+		
2	Манахимова М.В. [2]	+		+		
3	Славгородська О.Ю. [3]	+	+			
4	Поляков А.А. [4]	+	+	+	+	+
5	Маслова В.М. [5]	+	+	+		
6	Мартиненко М.М., Ігнат'єва І.А. [6]	+	+	+	+	
7	Дуракова І.Б. [7]	+		+	+	+
8	Маслов В.І. [8]	+	+	+	+	+
9	Веснін В.Р. [9]	+	+	+		
10	Кібанов А.Я. [10]	+	+	+	+	+
11	Волгін Н.А., Одегов Ю.Г. [11]	+		+	+	
12	Хміль Ф.І. [12]	+		+		
13	Виноградський М.Д., Беляєва С.В., Виноградська А.М., Шканова О.М. [13]	+	+	+	+	+
14	Корецький М.Х., Дегтяр А.О., Дачій О.І. [14]	+	+	+	+	
15	Горелов Н.А. [15]	+		+		+
16	Данюк В.М., Петюх В.М., Цимбалюк С.О. [16]	+		+		
17	Ковтун О.І. [17]	+	+		+	
18	Воробйов А.Д., Жданов С.Б., Кузьміна Ю.А. [18]		+	+		
19	http://www.grandars.ru/college/biznes/strategiya-upravleniya-personalom.html [19]	+	+	+	+	+
20	http://hrm.ru/kak-sozdat-strategiju-sistemy-obuchenija-irazvitija-personala [20]	+	+	+	+	

Таблиця 2

Частота згадування одиниць контент-аналізу поняття «формування стратегії УП»

Одиниці аналізу (категорії)	Одиниці рахунку	
	Частота згадування абсолютна, разів	Частота згадування відносна, %
Розробка (вироблення)	19	27,9
Вибір	13	19,1
Реалізація	18	26,5
Оцінка (аналіз)	11	16,2
Контроль	7	10,3
Разом	68	100,0

$$c = \frac{f^2 - (f \cdot n)}{r \cdot t} \quad (1),$$

де f – кількість позитивних оцінок;

n – кількість негативних оцінок;

r – обсяг змісту тексту, що має пряме відношення до проблеми, що розглядається;

t – загальний обсяг аналізованого тексту.

У разі, коли кількість позитивних оцінок менше, ніж негативних, коефіцієнт Яніса розраховується за формулою:

$$c = \frac{(f \cdot n) - (n^2)}{r \cdot t} \quad (2)$$

Результати проведених розрахунків (табл. 3) доводять, що сутність процесу формування стратегії УП підприємства дійсно полягає у її розробці

($c=0,855$), виборі ($c=0,195$), реалізації ($c=0,720$) та оцінці ($c=0,055$) і не передбачає здійснення контролю ($c=-0,195$).

Таблиця 3

Розрахунок коефіцієнта Яніса для встановлення сутності процесу формування стратегії УП

Одиниці аналізу (категорії)	Розрахунок	Значення коефіцієнту Яніса
Розробка (вироблення)	$c_{\text{Розробка (вироблення)}} = \frac{19^2 - (19 \cdot 1)}{20 \cdot 20}$	0,855
Вибір	$c_{\text{Вибір}} = \frac{13^2 - (13 \cdot 7)}{20 \cdot 20}$	0,195
Реалізація	$c_{\text{Реалізація}} = \frac{18^2 - (18 \cdot 2)}{20 \cdot 20}$	0,720
Оцінка (аналіз)	$c_{\text{Оцінка (аналіз)}} = \frac{11^2 - (11 \cdot 9)}{20 \cdot 20}$	0,055
Контроль	$c_{\text{Контроль}} = \frac{(7 \cdot 13) - (13^2)}{20 \cdot 20}$	-0,195

ВИСНОВКИ

Таким чином, на підставі результатів контент-аналітичного дослідження доведено, що зміст процесу формування стратегії УП підприємства полягає у їх розробці, виборі, реалізації та оцінці. Отримані результати підтверджено розрахунками коефіцієнта Яніса.

Список використаних джерел

1. Громова О.Н. Формирование стратегии управления персоналом предприятия (теоретические и методические аспекты): автореф. дис. ... д-ра экон. наук.: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / О.Н. Громова. – М., 1999. – 40 с.
2. Манахимова М.В. Процессный подход к разработке стратегии управления персоналом / М.В. Манахимова // Кадровик. Кадровый менеджмент. – 2008. – № 7. – С. 11–19.
3. Славгородська О.Ю. Формування стратегії управління персоналом підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.01 / О.Ю. Славгородська; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2006. – 20 с.
4. Поляков А.А. Формирование стратегии управления персоналом страховых компаний: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / А.А. Поляков; М., 2006. – 174 с.
5. Маслова В.М. Управление персоналом: учеб. / В.М. Маслова. – М.: Юрайт, 2011. – 488 с.
6. Мартиненко М.М. Стратегічний менеджмент: підруч. / М.М. Мартиненко, І.А. Ігнат'єва. – К.: Каравела, 2006. – 320 с.
7. Дуракова І.Б. Управление персоналом: учеб. / И.Б. Дуракова. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 570 с. – (Высшее образование)
8. Маслов В.И. Стратегическое управление персоналом в условиях эффективной организационной культуры: учеб. / В.И. Маслов. – М.: Финпресс, 2004. – 288 с.
9. Веснин В.Р. Управление персоналом. Теория и практика: учеб. / В.Р. Веснин. – М.: Проспект, 2010. – 688 с.

10. Кибанов А.Я. Управление персоналом организации: учеб. / А.Я. Кибанов. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 638 с.

11. Волгин Н.А. Экономика труда: социально-трудовые отношения / Н.А. Волгин, Ю.Г. Одегов. – М.: Экзамен, 2003. – 736 с.

12. Хміль Ф.І. Управління персоналом: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Ф.І. Хміль. – К.: Академвидав, 2006. – 488 с. – (Альма-матер).

13. Виноградський М.Д. Управління персоналом : навч. посіб. / М.Д. Виноградський, С.В. Беляєва, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504 с.

14. Корецький М.Х. Стратегічне управління : навч. посіб. / М.Х. Корецький, А.О. Дегтяр, О.І. Даций. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 240 с.

15. Горелов Н.А. Антикризисное управление человеческими ресурсами: учеб. пособ. / Н.А. Горелов. – СПб.: Питер, 2010. – 432 с.

16. Данюк В.М. Менеджмент персоналу: навч. посіб. / В.М. Данюк, В.М. Петюх, С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2006. – 398 с.

17. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: навч. посіб. / О.І. Ковтун ; 3-тє вид., оновл. і доп. – Львів: Новий світ-2000, 2007. – 324 с.

18. Воробьев А.Д. Стратегическое управление персоналом [Электронный ресурс] / А.Д. Воробьев, С.Б. Жданов, Ю.А. Кузьмина // Управление персоналом. – 2008. – № 15. – Режим доступа: <http://www.top-personal.ru/issue.html?1692>

19. Стратегия управления персоналом [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.grandars.ru/college/biznes/strategiya-upravleniya-personalom.html>

20. Гришак Н. Как создать стратегию системы обучения и развития персонала [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://hrm.ru/kak-sozdat-strategiju-sistemy-obucheniya-irazvitiya-personala>

ЖУЛАЙ

УДК 330.1

Григорій Сергійович
greg.zhulai@gmail.comТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ НА
МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІTHEORETICAL APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE OF EFFICIENCY
AT THE MACROECONOMIC LEVELаспірант Київського
національного універ-
ситету технологій та
дизайну

У статті узагальнено наукові підходи до визначення сутності категорії «ефективність». Запропоновано власне трактування дефініції «ефективність», яке дозволяє більш повно враховувати її найбільш суттєві якісні ознаки. Наведена класифікація ефективності діяльності підприємства за окремими ознаками. Вказується на дискусійність отождествлення ефективності з результативністю. Зазначається, що результативність, економічність є характеристиками ефективності, і їх отождествлення є не коректним, адже кожна з них висвітлює лише одну сторону багатоаспектного поняття «ефективність».

В статье обобщены научные подходы к определению сущности категории «эффективность». Предложено собственную трактовку дефиниции «эффективность», которое позволяет более полно учитывать ее наиболее существенные качественные признаки. Приведена классификация эффективности деятельности предприятия по отдельным признакам. Указывается на дискуссионность отождествление эффективности с результативностью. Отмечается, что результативность, экономичность являются характеристиками эффективности, и их отождествление является не корректным, ведь каждая из них отражает только одну сторону многоаспектного понятия «эффективность».

The article summarizes scientific approaches of defining the essence of "efficiency". The interpretation of the definition of "efficiency" that allows you to fully consider its most essential quality features is proposed. The classification of effectiveness of the company based on certain grounds is presented. An attention on debatable nature of identification of the category of effectiveness with productiveness is stressed. It is pointed out that effectiveness, productiveness are the efficiency characteristics, and their identification is not correct, because each of them reflects only one side of the multifaceted concept of "efficiency".

Ключові слова: ефективність, підприємство, результативність, прибуток, витрати

Ключевые слова: эффективность, предприятие, результативность, прибыль, расходы

Keywords: efficiency, enterprise, productivity, profits, costs

ВСТУП

Функціонування підприємства передбачає досягнення тактичних та стратегічних цілей. Надати якісну характеристику діяльності підприємства можна за допомогою категорії «ефективність». Вона є однією з базових економічних дефініцій. Використання показників економічної ефективності дозволяє не лише охарактеризувати сучасний етап функціонування суб'єкта господарювання, а й визначити перспективні напрями його розвитку.

Дослідженню теоретичних питань ефективності діяльності підприємства присвячено праці вчених: М.П. Денисенка, А.В. Куценка, І.А. Маркіної, С.Ф. Покропівного, Л.М. Шимановської та інших. Разом з тим, доцільним є узагальнення основних концепцій до визначення сутності категорії «ефективність».

МЕТА РОБОТИ є аналіз та узагальнення сучасних наукових підходів до визначення сутності категорії «ефективність» на мікроекономічному рівні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та Міжнародні стандарти аудиту.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог Міжнародних стандартів аудиту та законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Категорія «ефективність» є об'єктом дослідження багатьох наук. Її можна розглядати з політичних,

правових, економічних, управлінських та інших позицій.

Термін «ефективність» з'явився спочатку в філософсько-політичній, а згодом й економічній літературі. Він зустрічався вже в працях античних вчених та дослідників нового часу [1, с. 119]. Проте «ефективність» як самостійне економічне поняття вони не досліджували, а лише вживали цей термін у значенні результативності управління і розглядали його на макрорівні стосовно дій суб'єкта управління – уряду держави.

Інший представник класичної школи політекономії Д. Рікардо використовував термін «ефективність» як співвідношення результату до визначеного виду витрат, тобто термін «ефективність» набуває вже того специфічного значення, яке є важливим з погляду економіки при оцінці певних дій. Відтоді поняття «ефективність» отримує статус економічної категорії [2].

Представник адміністративно-класичної школи менеджменту Г. Емерсон зазначав, що «головною турботою управлінця має бути ефективність» [3, с. 117].

Поширенню поняття «ефективність» на інші сфери діяльності сприяли теоретичні розробки в праксеології, яку Т. Котарбинський – її засновник – визначив як «загальну теорію ефективної організації діяльності» [4, с. 20]. На його думку, поняття «ефективність» тотожне поняттю «результативність».

У межах праксеології «ефективність» активно досліджував Я. Зеленецький. Він ототожнював його з доцільністю, і впровадив міру ефективності як «співвідношення сумарної цінності фактичних результатів діяльності до очікуваної сумарної цінності відповідних цілей» [5, с. 123]. Таким чином, Я. Зеленецький визначив ефективність не просто як співвідношення результату до мети, а як співвідношення, що опосередковане цінностями, причому він не зводив сутність цінностей лише до матеріальних. Для характеристики співвідношення результату діяльності та витрат автор запропонував поняття «економічність», що за змістом і способом використання близьке до поняття «економічна ефективність». Певною мірою Я. Зеленецький вкладає у поняття «ефективність» зміст результативності, не пов'язуючи його з поняттям «витрати». Вчений сприяв популяризації даного терміну та використанню не тільки для оцінки економічної діяльності, а й для будь-якої іншої.

У підручнику «Економікс: принципи, проблеми і політика» Макконнелл К.Р. та Брю С.Л. визначають ефективність як «використання обмежених ресурсів з найменшими витратами» [6].

В економіці тлумачення поняття «ефективність» як співвідношення обсягу виробленої продукції до витрат також зазнавало певних змін, які були пов'язані з необхідністю було переглянути існуючі уявлення про те, що являє собою «економічний ефект».

Так, наприклад, колектив авторів [7, с. 228] розглядає ефективність як відносний ефект, результативність процесу, операції, проекту, що

визначається як відношення ефекту, результату до витрат, що зумовили його отримання.

Подібне трактування формулює дослідник Андрійчук Р.В. Він зазначає, що економічна ефективність – відношення між отримуваними результатами виробництва – продукцією і матеріальними послугами, з одного боку, і витратами праці і засобів виробництва – з іншою [8, с. 11].

Визначення сутності ефективності як результату виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності і витратами ресурсів наводить Савенко Н.В. [9, с. 155]. На нашу думку зазначене трактування є дещо звуженим, оскільки автор акцентує лише на виробничій діяльності, залишаючи поза увагою інвестиційну, інноваційну та інші види.

Ефективність як рівень досягнення мети розглядається в наукових працях зарубіжних авторів. Наприклад, Е. Долан розглядає «ефективність» як вибір вірних цілей, на яких фокусується вся енергія підприємства [10].

Подальший розвиток виробництва, збільшення кількості середніх і великих підприємств, де працювала значна кількість працівників, на початку ХХ століття зумовив виникнення соціального підходу до визначення сутності категорії «ефективність» [11].

Пізніше, коли до категорії витрат було віднесене фінансування природоохоронних заходів у результаті забруднення водних та повітряних басейнів тобто інших факторів, які раніше не бралися до уваги, то економічну ефективність стали кваліфікувати як основну категорію суспільного виробництва.

Вищенаведене засвідчує існування багатьох підходів до трактування сутності терміну «ефективність». У даному контексті необхідно вказати на дискусійність ототожнення ефективності з результативністю.

Розглянуті основні підходи до трактування понять ефективність та результативність дозволяють усвідомити їх глибинність і складну економічну природу.

Результативність, економічність є характеристиками ефективності, і їх ототожнення є не коректним, адже кожна з них відбиває лише один бік багатоаспектного поняття «ефективність».

Отже, аналізуючи погляди науковців щодо сутності та змісту поняття «ефективність», а також підходи щодо його визначення, можна зробити висновок, що ефективність – це складна економічна категорія, яка відображає співвідношення між одержаними результатами діяльності підприємства у матеріальній та нематеріальній формах і всіма видами ресурсів, які використовуються для їх досягнення.

Доцільно навести сутнісно-змістову характеристику окремих видів ефективності, запропонованих С. Покропивним. Зміст економічної та соціальної ефективності збігається з тим, що вкладають у них і інші фахівці. Також він відмітив, що соціальні наслідки можуть бути не лише позитивними, а й негативними – безробіття, погіршення екологічних показників.

Таблиця 1

Видова класифікація ефективності діяльності за окремими ознаками

[удосконалено автором на основі [12]]

Класифікаційна ознака	Ефективність
Одержаний результат (наслідки)	Економічна
	Соціальна
Місце одержання ефекту	Локальна (комерційна)
	Господарська
Метод розрахунку	Абсолютна
	Порівняльна
Ступінь збільшення ефекту	Первинна
	Мультиплікаційна
	Синергічна
Структура організації діяльності	Робочого місця
	Підрозділу
	Системи в цілому
Тип економічного зростання діяльності	Екстенсивного розвитку
	Інтенсивного розвитку
Напрямок інноваційно-інвестиційної діяльності	Науки, техніки і технології
	Організаційно-управлінських інновацій
	Інвестиційних проектів і програм
Характер витрат	Поточних витрат
	Одноразових витрат
Об'єкт оцінки	Повна (інтегральна)
	Часткова (окрема)
	Чинникова (багаточинникова)

Деякі науковці [13; 14] пропонують економічну ефективність відображати через різні вартісні показники, які характеризують проміжні та кінцеві результати діяльності. Даний вид ефективності не відображає всієї специфіки відносин, що притаманні певній діяльності. Її критерій – мінімізація витрат або максимізація результатів.

Соціальна ефективність проявляється як результат впливу заходів економічного характеру на формування способу життя людини. Її критерій – задоволення потреб соціального характеру відповідно до ресурсів, що спрямовані на досягнення цих цілей.

Економічна та соціальна ефективність тісно пов'язані між собою. Підвищення економічної ефективності сприяє зростанню соціальної ефективності. Основним чинником, що впливає на підвищення економічної ефективності, є технічний прогрес. Він у кінцевому результаті завжди пов'язаний зі збільшенням кваліфікаційної структури зайнятих і змістовності праці, а звідси і з ростом потреб працівників, які обов'язково необхідно задовольнити. Тому навіть при суто економічному підході до ефективності її збільшення так чи інакше буде сприяти соціальному вирівнюванню і більш гармонійному розвитку працівника як особистості. Збільшення соціальної ефективності також є неможливим без підвищення економічної ефективності. Водночас із розвитком суспільства зростають потреби людей, змінюється їх структура і, відповідно, корегується діяльність різних підприємств, що стає можливим лише завдяки технічному прогресу, а це, в свою чергу, призводить до виникнення умов, що сприяють зростанню економічної ефективності.

Наявність прямих і зворотних зв'язків між економічною та соціальною ефективністю призводить до того, що неминує складатися певна відповідність між темпами їх росту, відбувається їх оптимізація. На основі зазначених зв'язків виникає такий вид ефективності як соціально-економічний.

Соціально-економічна ефективність є похідною від двох вищезазначених видів ефективності та поєднує їх властивості. Її критерій – максимізація результатів у розрахунку на сукупні ресурси, що забезпечують найбільш повне задоволення потреб працюючих.

На нашу думку, даний підхід є звуженим, оскільки не враховується екологічна складова, яка у сучасному екологоорієнтованому середовищі є достатньо важливим фактором.

ВИСНОВКИ

Отже, розуміння основ проблеми сприяє її успішному вирішенню, результати проведеного аналізу є необхідним підґрунтям для подальшого дослідження теоретичних аспектів управління ефективністю, а також практичних розробок його механізму.

Список використаних джерел

1. Проблема эффективности в современной науке / Под ред. А.Д. Урсула. – Кишинев, 1985. – 256 с.
2. Рикардо Д. Начала политической экономики и податного обложения/ Д. Рикардо. – М.: Госиздат, 1929. – 368 с.
3. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тэйлор, Г. Форд. М.: Республика, 1992. 351 с.

4. Котарбинский Т. Тратат о хорошей работе/Т. Котарбинский. – М.: Экономика, 1975. – 271 с.
5. Зеленовский Я. Организация трудовых коллективов / Я. Зеленовский. – М.: Знание, 1976. – 157 с.
6. Макконнелл К.Р. Экономик: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С. Брю. – М.: Инфра-М, 1999. – 974 с.
7. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь/ Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовской. – 2-е изд., испр. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 479 с.
8. Андрійчук Р.В. Оцінка ефективності діяльності підприємства: вартісно-орієнтований підхід: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / Р.В. Андрійчук. – К., 2010. – 20 с.
9. Савенко Н.В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення / Н.В. Савенко // Інноваційна економіка. – 2009. – № 2. – С. 153–162.
10. Долан Дж. Экономикс: англо-русский словарь-справочник; пер. с англ. / Э.Дж. Долан, Б.И. Доминенко. – М.: Лазурь, 2004. – 544 с.
11. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: Монографія/А.В. Куценко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
12. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф. Покропівного. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
13. Біловол Р.І. Управління ефективністю: Опорний конспект лекцій/Р.І. Біловол. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. – 61 с.
14. Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності: Підручник / Л.М. Шимановська. – К.: Вища шк., 1994. – 223 с.

ЛИСКО

Надія Анатоліївна
nlysko@yandex.ua

УДК 657.451

НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ВИДОЗМІНИ
АУДИТУ В УМОВАХ ЙОГО
РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

ХУТОРНИЙ

Дмитро Володимирович
khutornoy@iag.com.uaSCIENTIFIC APPROACH TO MODIFYING
AUDIT UNDER ITS REFORMATION IN
UKRAINE

здобувач кафедри обліку та аудиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, асистент аудитора, асистент аудитора, ТОВ "Міжнародна аудиторська група"

Директор департаменту аудиту, ТОВ "Міжнародна аудиторська група"

Стаття присвячена визначенню економічної суті та змісту аудиту в умовах його реформування в Україні за умов застосування наукового підходу. Автором обґрунтована потреба в узгодженні видозмінених основоположних засад аудиторської діяльності з вимогами чинного законодавства України, сучасними реаліями та рекомендаціями громадськості.

Статья нацелена на отображение экономической сущности и содержания аудита в условиях его реформирования в Украине при использовании научного подхода. Автором обосновано необходимость в согласовании измененных основ аудиторской деятельности с требованиями действующего законодательства Украины, современными реалиями и рекомендациями общественности.

The article is devoted to definition of the content and economic essence of audit under its reformation in Ukraine in the conditions of use of the scientific approach. The need for coordination of fundamental principles of modified audit activities of the current legislation of Ukraine, modern realities and recommendations public were substantiated by the author.

Ключові слова: аудит, науковий підхід, реформування

Ключевые слова: аудит, научный подход, реформирование

Key words: audit, scientific approach, reformation

ВСТУП

Нещодавно презентовані реформаційні інновації у сфері аудиторської діяльності в Україні мають на меті посилити довіру до аудиторської професії і якість наданих аудиторських послуг. Стратегія розвитку аудиту в Україні передбачає врахування тенденцій світової економічної інтеграції через призму застосування норм Європейського Союзу. За основу видозміни аудиту в умовах його реформування в Україні взято прийняті Радою Європейського Союзу та Європейським парламентом: Директива про обов'язковий аудит річної звітності і консолідованої звітності від 17.05.2006 р. № 2006/43/ЄС [1], Директива № 2014/56/ЄС від 16.04.2014 р. про внесення змін до Директиви 2006/43/ЄС [2] та Регламент (ЄС) № 537/2014 від 16.04.2014 року про особливі вимоги стосовно аудиту суспільно значущих суб'єктів господарювання [10]. Уряд України доручив Міністерству фінансів України, Міністерству юстиції України, Міністерству економічного розвитку та торгівлі України і Національній комісії забезпечувати гармонізацію основних положень чинного законодавства України із нормами ЄС.

Усвідомлення поточних проблем, з якими зіткнулася аудиторська спільнота в Україні, призвело до необхідності підвищення професійних вимог до суб'єктів аудиторської діяльності в особі аудиторів і аудиторських фірм, посилення нагляду за аудиторською діяльністю та їх статусу в умовах надання якісно нового та незалежного аудиту. Особливу увагу, слід звернути на рівень відповідальності, незалежності, уникнення конфлікту інтересів у представників аудиторської професії під час своєї роботи, оскільки дослідження принципів відповідальності, незалежності і можливості їх застосування суб'єктами аудиторської діяльності потребує наукового обґрунтування даного процесу з метою висування нових професійних вимог до аудиторів і аудиторських фірм.

МЕТА РОБОТИ спрямована на визначення економічної суті та змісту аудиторської діяльності в умовах її реформування за умов застосування наукового підходу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час застосування наукового підходу при дослідженні економічної суті та змісту аудиту в

умовах його реформування було застосовано методи порівняння і узагальнення вимог чинного законодавства України, сучасних реалій та рекомендацій громадськості.

В ході своєї роботи були опрацьовані ресурси Інтернет, офіційні сайти органів державної влади, наукові праці, нормативно-правові акти, тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Міністерством фінансів України оприлюднений Проект Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 17.08.2015 р., в якому зазначено, що всі суб'єкти аудиторської діяльності підлягають суспільному нагляду, відповідальним за здійснення якого є Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, який складається з Ради нагляду за аудиторською діяльністю та Інспекції із забезпечення якості [4]. Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю здійснюватиме перевірки системи якості виконаних завдань і наданих аудиторських послуг [4]. Даний Закон, у разі його прийняття Верховною Радою України та підписання Президентом, має набрати чинності з 01 липня 2016 року.

Відповідно, з моменту прийняття законопроекту Міністерства фінансів України від 17.08.2015 р., діяльність Аудиторської палати України буде націлена на представлення інтересів аудиторів у державних та інших установах; забезпечення захисту соціальних та професійних прав аудиторів; участь у проведенні експертиз законопроектів і нормативно-правових актів з питань, пов'язаних з аудиторською діяльністю; забезпечення взаємодії для членів Аудиторської палати України, підготовка практичних керівництв для її членів та інші повноваження [4]. Іншими словами, повноваження Аудиторської палати України буде максимально скорочено через передачу значної частини повноважень Інспекції із забезпечення якості, Раді нагляду за аудиторською діяльністю та, безпосередньо, Міністерству фінансів.

У своїй статті, Президент ВПГО «Спілка аудиторів України», яка до речі є найбільшою громадською організацією, що об'єднує професійну

аудиторську спільноту, Гаєвська Наталія Ісаківна коментує нові норми запропоновані Міністерством фінансів України, яке планує одноосібно здійснювати атестацію аудиторів і регулятивний вплив на аудиторську спільноту, насправді, пропонується на заміну Аудиторської палати створити орган без юридичного статусу, в якому ті ж самі державні службовці будуть здійснювати ті самі функції, в яку зараз делеговано 10 державних службовців [6]. Не можна не погодитись, із твердженням Гаєвської Н.І. «законопроект Міністерства фінансів України, попри презентації красивих моделей суспільного нагляду в аудиті, направлений не на якісні зміни в регулюванні аудиту, а на зміну підвідомчості аудиторів» [6] і тому потребує подальших дискусій та наукових досліджень. При цьому, намагання створити уявлення активної роботи спостерігається тільки з боку Міністерства фінансів України, що знаходить своє відображення у засобах масової інформації всіх рівнів та створює викривлену суспільну думку про необхідність проведення реформ у спосіб запропонований саме Міністерством фінансів. Проте, відкритих обговорень мети необхідних запропонованих реформ з аудиторською спільнотою у форматі форуму та/або громадських слухань не відбувається.

Проведені наукові дослідження щодо нових норм аудиторської діяльності в Україні передбачають:

1. Здійснення порівняльного аналізу переваг і недоліків основних постулатів законопроекту Міністерства фінансів «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 17.08.2015 року (Таблиця 1);

2. Схематичне представлення нових професійних вимог до суб'єктів аудиторської професії (рис. 1);

3. Виявлення спільних рис і розбіжностей між діючими законодавством України та нормами Європейського Союзу (Таблиця 2);

4. Опрацювання критеріїв залучення суб'єктів аудиторської діяльності до проведення аудиту (рис. 2).

Таблиця 1

Позитивні і негативні аспекти основних положень проекту Міністерства фінансів України від 17.08.2015 р. за порівняльними критеріями

№	Критерії порівняння	Переваги	Недоліки	Підсумок застосування
1	2	3	4	5
1	Відокремлення аудиторів від регулювання аудиту	регулювання підзвітності професійних організацій з аудиту	професія аудитора втрачає саморегулювання	ризик непрофесійних рішень; необґрунтовані звинувачення і рішення
2	Новий термін «підприємства, що становлять суспільний інтерес»	чітке розмежування критеріїв для здійснення обов'язкової аудиторської перевірки; уникнення можливості аудиторської перевірки за формальними ознаками великими підприємствами	-	АТ, емітенти цінних паперів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи за ліцензією, та великі підприємства підпадають під перевірку

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
3	Внутрішня організація аудиторської фірми	покращення якості організації та системи внутрішнього контролю, зниження рівня ризику і спрощення нагляду	-	чітка організація планування і виконання роботи суб'єктами аудиторської діяльності
4	Забезпечення контролю якості	посилення довіри до суб'єктів аудиторської професії та підвищення якості надання послуг	передача функцій АПУ іншим органам, що потрібно створювати від початку	проведення незалежного та якісного аудиту, додаткові витрати на створення нових органів
5	Сприяння безперервності навчання	високий рівень професійних знань аудиторів, дотримання чинних і нових правил	-	кваліфіковані працівники, що динамічно реагують на зміни в країні
6	Орган суспільного нагляду	підвищення якості аудиту, забезпечення виконання плану-графіку щорічних перевірок	упереджений вибір представників і лобіювання інтересів окремих осіб	виконання значної частини повноважень Аудиторської палати з ціллю підвищення якості аудиту і посилення контролю з боку держави
7	Делеговані повноваження Аудиторської палати	зменшення невдоволення аудиторської спільноти на підсумки її роботи, хоча це штучно створене протиріччя	ті ж самі державні службовці будуть здійснювати ті самі функції	в підсумку, це може призвести до ліквідації Аудиторської палати України
8	Затвердження Аудиторського комітету	розвиток культури корпоративного управління і посилення рівня прозорості	формальність створення аудиторського комітету та приховування даних	забезпечення відкритості інформації і покращення корпоративної культури
9	Організація реєстрації аудиторів та аудиторських фірм	спрощення адміністрування діяльності аудиторів і аудиторських фірм, економія ресурсів	-	створення та ведення єдиного реєстру суб'єктів аудиторської діяльності з відкритим доступом
10	Атестація суб'єктів аудиторської діяльності	систематична перевірка рівня теоретичних знань і практики аудиторів.	зниження стандартів допуску до професії до рівня загальної освіти, виникає поле для маніпуляцій з боку зацікавлених сторін, неправомірні рішення	сприйняття суспільством аудиторської професії як кваліфікованої основи для перевірки і посилення довіри до неї
11	Рівень освіченості аудиторів	визначення компетентності і рівня освіченості сприяє доступу лише кваліфікованих експертів до перевірки	достатньо повної середньої освіти	загроза низького рівня професійних знань; аудиторський звіт низької якості; зниження довіри
12	Кваліфіковані вимоги	посилення довіри, доступ до перевірки лише кваліфікованих осіб	не вказано сертифікати яких організацій будуть вважатись дійсними	доступ надається обмеженому колу суб'єктів основа для маніпуляцій
13	Незалежність та об'єктивність	відсутність конфлікту інтересів, зв'язків із пов'язаними особами	зловживання повноваженнями	уникає конфлікту інтересів і посилює відповідальність суб'єктів аудиторів

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
14	Плата за суспільний нагляд	знищення бюрократичних схем, тому що чітко визначено яка категорія платить, в яких розмірах та в які заклади	не вказано розмір плати, лише за рішенням, що приймається Кабінетом Міністрів	Необхідна плата для високоякісного суспільного нагляду за суб'єктами аудиторської діяльності

Таким чином, прийняття запропонованого Міністерством фінансів України проекту Закону та введення його в дію має деякі позитивні властивості (ведення єдиного реєстру суб'єктів аудиторської діяльності, контроль якості аудиторських послуг), але й слід зазначити, що більшість із урядових нововведень є фактом юридичного закріплення вже діючих де-факто постулатів, але тим не менше, це не применшує загрози зловживань урядом та маніпуляцій з боку зацікавленого кола користувачів різного роду інформації та не враховує розбіжності із реальністю.

Проект Закону України «Про аудиторську діяльність» народного депутата Кірша А.В. від 03.04.2015 року № 2534 [3] є ніщо інше, як часткове продовження та удосконалення окремих аспектів діючого закону «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 року № 3125-XII [5] з урахуванням останніх реформаційних перетворень в Україні.

Основні зміни законопроекту Кірша А.В. полягають в наступному [5]:

1. Додано статтю 5 «Аудит», в якій чітко визначено порядок здійснення аудиторської діяльності, право здійснення аудиту лише після включення до Реєстру та виділено критерії заборони на проведення аудиту;

2. Додано статтю 7 «Зупинення дії сертифікату», в якій вказано, що без сертифікату не можна брати участь у з'їзді аудиторів, а також якщо зупинення чинності сертифіката тривало не більше п'яти років, то його поновлення здійснюється автоматично;

3. Додано статтю 8 «Непрактикуюча в аудиті особа», в якій описано специфіку набрання статусу непрактикуючої особи, на основі повідомлення Всеукраїнської ради аудиторів протягом одного місяця з дня набуття статусу, а також виключення зі складу і застосування дисциплінарних стягнень;

4. Додано статтю 12 «Аудиторські докази», що визначає перелік аудиторських доказів, критерії їх якості та оцінку відповідно до вимог МСА;

5. Обґрунтовано обов'язковість проведення аудиту, кваліфікаційний іспит на отримання сертифікату аудитора і допуску до нього, допуск до професії аудитора, стажування кандидатів в аудиторів, порядок утворення Комітету з сертифікації та навчання аудитора, Комітету з етики та контролю якості аудиторських послуг, Дисциплінарного суду аудиторів України, необхідність безперервного навчання, моніторинг якості аудиту здійснюється Комітетом суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, описано порядок формування реєстру аудиторів та аудиторських фірм та реєстру професійних організацій аудиторів і подання відомостей до реєстру, принципи професійного самоврядування аудиторів, Національна організація аудиторів та її структура, З'їзд аудиторів, перевірка заяв і офіційних повідомлень про неналежне виконання аудитором професійних обов'язків, страхування професійної відповідальності аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають аудиторські послуги, професійний скептицизм та професійне судження, незалежність, взаємодія суб'єктів аудиторської діяльності з державними регуляторними органами та інші питання [5].

Нові професійні вимоги до суб'єктів аудиторської професії проілюстровано на рис. 1.

Отже, зараз перед суб'єктами аудиторської діяльності постають нові завдання якісно нового формату, які вимагають від них кваліфікованої підготовки, проходження атестації (складання кваліфікованих іспитів) та забезпечення безперервності навчання аудиторів, включення до реєстру аудиторів та аудиторських фірм.

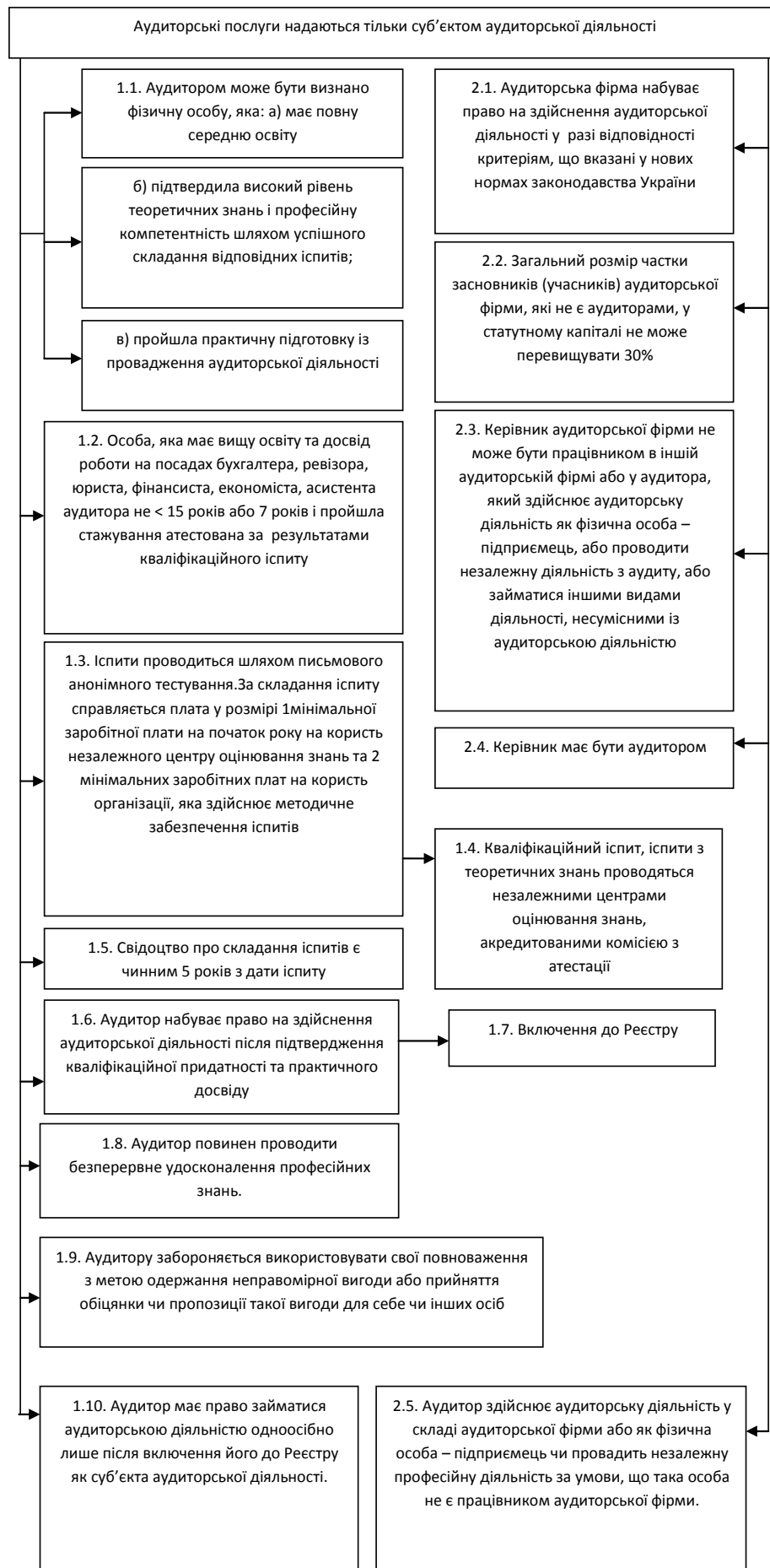

Рис. 1. Кваліфікаційні вимоги та атестація суб'єктів аудиторської діяльності в особі аудиторів та аудиторських фірм [4]

Таблиця 2

Порівняльний аналіз Директив ЄС і діючого законодавства з аудиту України

№	Критерії	Норми України		Норми ЄС		Примітки
		Діючий Закон [3]	Законо-проекти [4-5]	Директиви №43/2006 і №56/2014 [1-2]	Регламент №537 [10]	
1	2	3	4	5	6	7
1	Професійний скептицизм	-	+	+	+	«-» означає відсутність критерію «+» затверджує наявність критерію
2	Обмеження на надання послуг	-	+	+	+	*В Регламенті № 537 – заборона
3	Страховання професійної відповідальності	-	+	-	-	*Запропоновано Кіршем А.В.
4	Контроль якості аудиторських послуг	-	+	+	+	
5	Звіт для органів нагляду	-	+	+	+	
6	Стандарти аудиту	+	+	+	+	*Міжнародні стандарти аудиту
7	Моніторинг якості аудиту	-	+	+	+	
8	Оцінка загроз незалежності	-	+	+	+	
9	Плата за аудит	-	+	+	+	
10	Атестація (сертифікація) аудиторської професії	+	+	+	+	*Характерне для всіх нормативних норм
11	Реєстр аудиторських фірм і аудиторів	+	+	+	+	*Характерне для всіх нормативних норм
12	Повноваження Аудиторської палати України	max*	min*	-	-	*max – максимум повноважень *min – зменшення до мінімуму функцій
13	Права і обов'язки суб'єктів аудиту	+	-	-	-	*Описано в діючому законі
14	Безперервність навчання	-	+	+	+	
15	Професійне самоврядування	-	+	-	-	
16	Аудиторський комітет	-	+	-	-	*Запровадження його в установах, що підлягають обов'язковій перевірці
17	Стажування кандидатів в аудитори	-	+	-	-	* Запропоновано в проекті Кірша А.В.
18	Звіт про прозорість	-	+	+	+	
19	Аудиторський звіт та інші офіційні документи	+	+	+	+	*Характерне для всіх нормативних норм
20	Звіт для органів нагляду	-	+	+	+	
21	Подання відомостей до реєстру суб'єктів аудиторської діяльності	-	+	+	+	

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7
22	Конфіденційність даних	-	+	+	+	
23	Орган суспільного нагляду	-	+	+	+	

Якщо підсумувати результати проведених наукових спостережень в таблиці 2, то можна виділити:

1. спільні (застосування Міжнародних стандартів аудиту в якості національних; види та правила оформлення аудиторського звіту і додаткової офіційної документації, тощо) та;

2. відмінні (створення Аудиторського комітету, проведення стажування кандидатів в аудитори, повноваження Аудиторської палати України, страхування професійної відповідальності, обґрунтування термінів «професійний скептицизм» та «професійне судження») риси між діючим

законодавством України та нормами Європейського Союзу.

Результати опрацювання ключових критеріїв залучення суб'єктів аудиторської діяльності до проведення аудиту відображено на рис. 2.

Згідно з основними положеннями Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки» № 390 від 04.06.2015 р., державні компанії поділяються на 2 групи і для кожної групи суб'єктів господарювання надано перелік критеріїв, за якими аудиторські фірми залучаються до проведення аудиту [9].

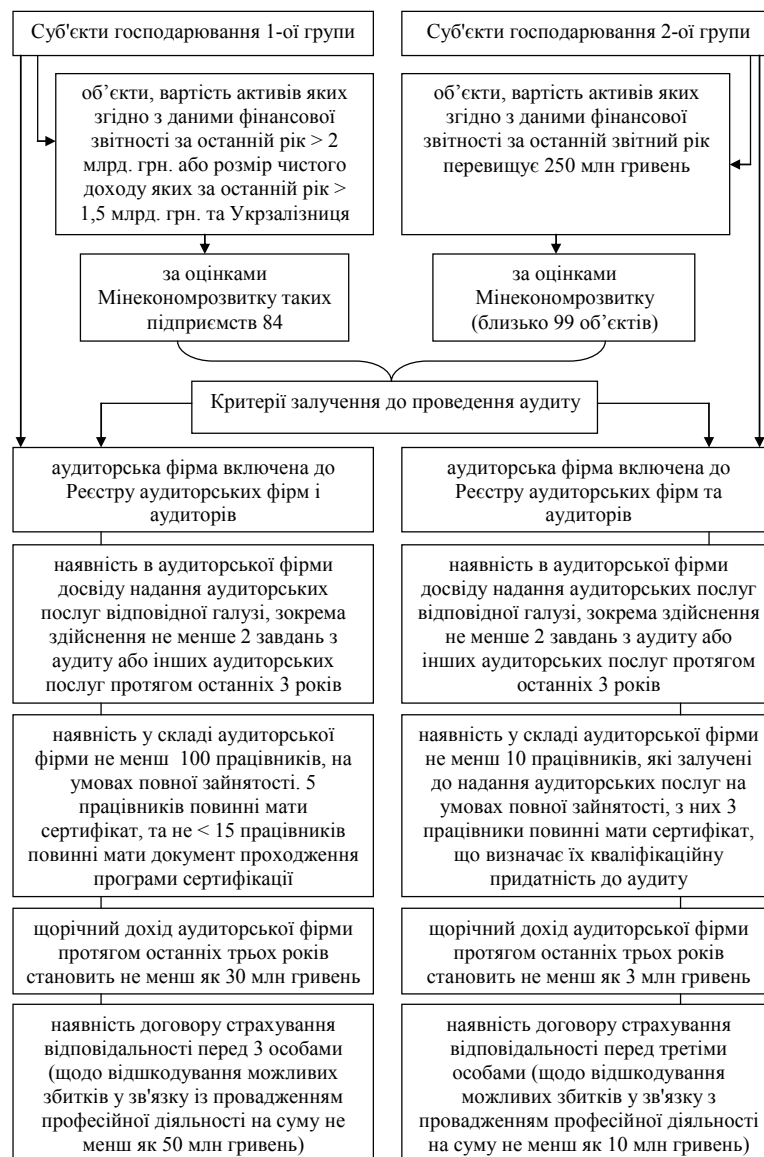

Рис. 2. Критерії залучення суб'єктів аудиторської діяльності до проведення аудиту [9]

Отже, виділені критерії залучення суб'єктів аудиторської діяльності до проведення аудиту значно звужують доступ до здійснення аудиту і лише обмеженому колу аудиторських фірм. Це призведе, в майбутньому, до зниження чисельності суб'єктів аудиторської діяльності в Україні, а отже монополізації ринку аудиторських послуг, тому що встановлені досить жорсткі і важко втілені критерії залучення.

За даними Звітів Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів України за 2010-2014 років, досліджено результати діяльності суб'єктів аудиторської діяльності на підставі виявлення динаміки змін чисельності суб'єктів аудиторської діяльності, обсягів наданих ними послуг та середнього доходу на одного суб'єкта аудиторської діяльності (рис. 3).

Результати проведених наукових досліджень дали змогу дійти висновку про те, що спостерігається тенденція зростання обсягів наданих послуг на протязі 2010-2013 років, натомість в 2014 році, порівняно з 2013 роком, відбувається скорочення обсягів. Водночас, спостерігається за 2010-2014 роки скорочення чисельності суб'єктів аудиторської діяльності, тоді як середній дохід на одного суб'єкта аудиторської діяльності зріс.

Така ситуація можлива за умови монополізації ринку аудиторських послуг, коли в умовах вільної конкуренції залишаються найбільш стійкі суб'єкти аудиторської діяльності і, відповідно, середній дохід за досліджений період зріс майже вдвічі.

На рис. 4 показано розподіл замовлень за видами послуг (організаційно-методичне забезпечення аудиту, супутні послуги, завдання з надання впевненості та інші професійні послуги) у 2013-2014 рр. На підставі даних, здійснено підрахунок загального обсягу наданих послуг по Україні.

При порівнянні даних 2013 року з 2014 роком спостерігається скорочення послуг на 22784,5 тисяч гривень.

Отже, Аудиторська палата України в своїх звітах зазначає, що за 2013-2014 роки найбільш затребуваними є завдання з надання впевненості, причому по Україні в цілому, замовлення розподіляються нерівномірно [7].

На завершення проведеного наукового дослідження маємо нагоду підсумувати напрями реформування аудиторської діяльності в Україні та надати наступні рекомендації. Дані рис. 5 сформовані на підставі аналізу Стратегії діяльності Аудиторської палати на 2012 – 2017 рр. [11].

Рис. 3. Обсяг наданих аудиторських послуг, кількість суб'єктів аудиторської діяльності, підсумки роботи Комітету з контролю [7]

Розподіл замовлень за видами послуг 2013-2014 рр.

Рис. 4. Всього замовлень в розрізі їх видів за 2013-2014 роки [7]

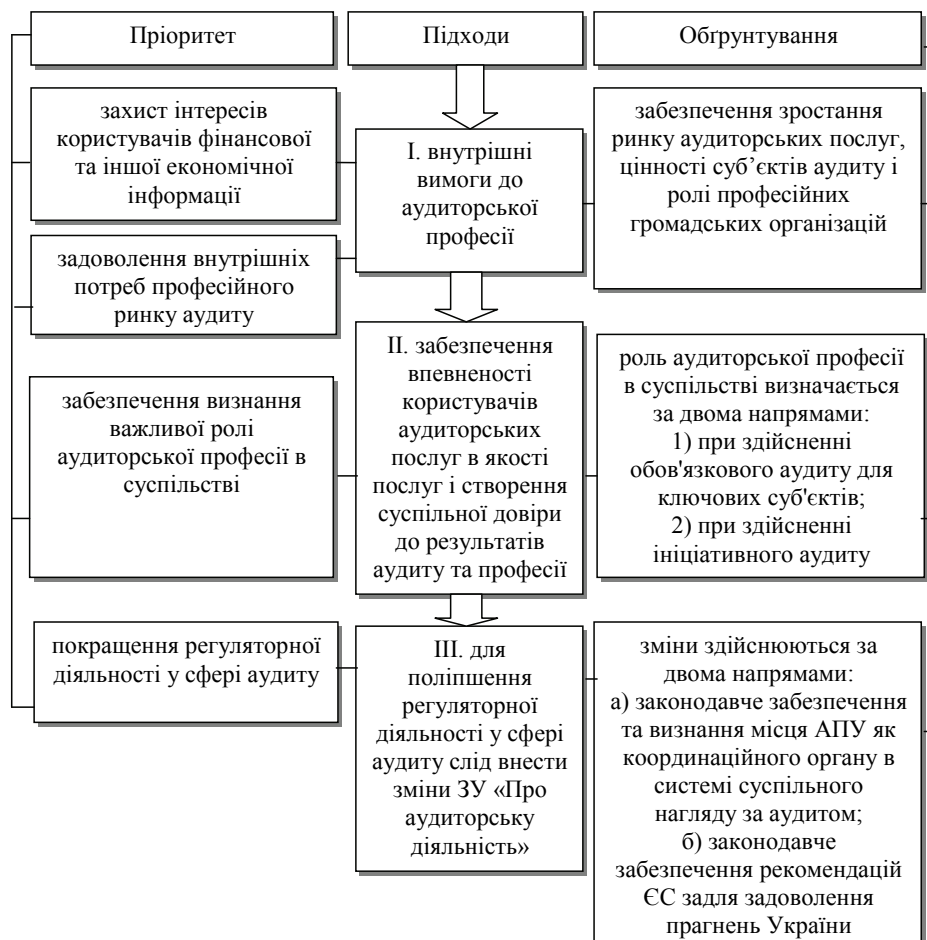

Рис. 5. Реформаційні перетворення аудиторської діяльності в Україні у розрізі підходів до обґрунтування їх змісту

ВИСНОВКИ

Таким чином, євроінтеграційні прагнення України щодо реформаційних перетворень аудиторської діяльності безумовно заслуговують на увагу з боку представників органів державної влади, наукових експертів, а також професійної аудиторської спільноти з метою вироблення єдиного ефективного і результативного суспільного нагляду за аудиторською діяльністю на підставі обґрунтованих законодавчих перетворень. Зазначені кроки необхідні для зміцнення довіри до аудиторської професії, підвищення її статусу у суспільстві, а також підвищення культури аудиту серед широких кіл користувачів фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Директива про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності від 17.05. 2006 р. № 2006/43/ЄС [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_844.
2. Директива № 2014/56/ЄС від 16.04.2014 р. про внесення змін до Директиви 2006/43/ЄС [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: <http://www.apu.com.ua/attachments/article/762/Direktiva202014-56-EU.pdf>.
3. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.1993 № 3125-XII (зі останніми змінами від 12.02.2015 року №191-VIII) [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
4. Законопроект Міністерства фінансів України Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 17.08.2015 року [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=407083&cat_id=407082&ctime=1421495191877.
5. Законопроект народного депутата України Кірша А.В. Закону України "Про аудиторську діяльність" від 03.04.2015 №2534 [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1pf3511=54644.
6. Н.І. Гаєвська Хто сьогодні в Україні зацікавлений проводити реформи в аудиті? [Електронний ресурс]: [сайт «Бізнес»]. – Режим дост.: http://www.business.ua/articles/business_safety/Hto-sogodni-v-Ukraini-zacikavleniy-provoditi-reformi-v-auditi-111391
7. Офіційний сайт Аудиторської палати України [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: http://www.apu.com.ua/files2/zvit_2013.doc.
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: <http://www.minfin.gov.ua>.
9. Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки» № 390 від 04.06.2015 р. [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248248066>.
10. Регламент (ЄС) № 537/2014 від 16.04.2014 року про особливі вимоги стосовно аудиту суспільно значимих суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: http://www.audit.gov.az/uploads/РЕГЛАМЕНТ_ЕС_537_от_16_апреля_2014_года.pdf.
11. Стратегія діяльності Аудиторської палати України на 2012 – 2017 роки від 05.07.2012 №252/5 [Електронний ресурс]: [сайт]. – Режим дост.: <http://www.apu.com.ua/files/temp/Strategiya20vid2005.07.2012.doc>.

ГОЛЬТЯЄВА

Людмила Анатоліївна
Golyteval@yandex.ru

УДК 311.65

АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЙ ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИANALYSIS OF TRANSFORMATIONS INDUSTRIAL STRUCTURE OF
UKRAINE

кандидат економічних наук,
доцент, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, кафедра статистики та економічного прогнозування

Стаття присвячена статистичному аналізу структури промисловості України в динаміці. Також в роботі виділено показники оцінки структурних зрушень та визначено основні їх відмінності.

Статья посвящена статистическому анализу структуры промышленности Украины в динамике. Также в работе выделены показатели оценки структурных сдвигов и определены основные их отличия.

The article is devoted of statistical analysis of the structure of the industry in Ukraine in the dynamics. Also in the work the indicators evaluation of structural changes and the main differences between them are allocated.

Ключові слова: промисловість, структура, питома вага, коефіцієнт структурних зрушень

Ключевые слова: промышленность, структура, удельный вес, коэффициент структурных сдвигов

Keywords: industry, structure, specific weight, coefficient of structural change

ВСТУП

Промисловість розглядається як найбільша галузь, від діяльності якої залежить стан соціально-економічного розвитку держави. Статистичні дані свідчать про те, що промисловий сектор має важливе значення для української економіки, оскільки його внесок до валового внутрішнього продукту (ВВП) складав біля 20% у 2014 році. Сучасний промисловий комплекс України розвивається в рамках «Концепції Загальнодержавної Цільової програми розвитку промисловості України на період до 2020 року» [6]. Спираючись на зазначену Концепцію та інші нормативно-правові документи [7], в рамках реалізації алгоритму визначення пріоритетного виду економічної діяльності національної економіки промисловість визначено як домінуючий вид

економічної діяльності в поточному та довгостроковому періоді [5]. У зв'язку з цим дослідження структури промисловості України є актуальними.

МЕТА РОБОТИ дослідити закономірності і проаналізувати трансформації галузевої структури промисловості України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові матеріали, періодичні видання та офіційні сайти зі статистичною інформацією.

При проведенні дослідження використано методи структурно-динамічного аналізу з використанням інструментарію, що запропонований Л.С. Казинцем [1,2] (табл.1).

Таблиця 1

Показники оцінки структурних зрушень

Назва показника	Формула показника	Економічний зміст
1	2	3
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	$L_B^{Ab} = \frac{\sum_{i=1}^n d_j - d_0 }{n} * 100\%$	Показує, на скільки процентних пунктів в середньому відхиляються один від одного питомі ваги частин у порівнюваних сукупностях
Лінійний коефіцієнт відносних структурних зрушень	$Q_z^{Ab} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_j - d_0)^2}{n}}$	Дозволяє кількісно оцінити, на скільки процентних пунктів в середньому відхиляються один від одного питомі ваги частин у порівнюваних сукупностях

Продовження таблиці 1

1	2	3
Квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	$L_z^{Ot} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n \left \frac{d_j}{d_{j-1}} - 1 \right }{n}}$	Показує середню інтенсивність зміни питомих ваг окремих частин сукупності
Квадратичний коефіцієнт відносних структурних зрушень	$Q_z^{Ot} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n \left(\frac{d_j}{d_{j-1}} - 1 \right)^2}{n}}$	Показує яка середня квадратична величина відносного відхилення питомих ваг

РЕЗУЛЬТАТИ

Для аналізу структури промисловості України в динаміці обрано показник «обсяг реалізованої промислової продукції», який найкраще характеризує стан промисловості за 2010-2014рр., табл.2, [3,4].

Структура промисловості України складається з наступних складових: добувна промисловість і розроблення кар'єрів; переробна промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання; каналізація, поводження з відходами. Максимальну питому вагу у обсязі реалізації продукції за період з 2010р. по

2014р. займає переробна промисловість (від 61,84% до 67,43%).

Далі проведемо аналіз галузевої структури промисловості України в динаміці з використанням лінійних і квадратичних коефіцієнтів абсолютних і відносних структурних зрушень зі змінною базою порівняння (табл. 3) [1,2].

Для аналізу змін, що відбулись у галузевій структурі промисловості України на протязі періоду, що досліджується по відношенню до 2010р., розраховано коефіцієнти структурних зрушень та наведено в табл.4

Таблиця 2

Структура промисловості України за обсягом реалізованої продукції, 2010-2014рр., %

Галузі промисловості	2010	2011	2012	2013	2014
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	9,98	11,01	10,52	11,46	10,70
Переробна промисловість	67,43	65,31	63,68	61,84	63,41
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	20,84	22,14	24,36	25,21	24,55
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1,75	1,53	1,43	1,49	1,34

Таблиця 3

Коефіцієнти структурних зрушень обсягів реалізованої промислової продукції, розраховані ланцюговим способом

Назва показника	2014/13	2013/12	2012/11	2011/10
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	0,785	0,924	1,110	1,166
Лінійний коефіцієнт відносних структурних зрушень	0,055	0,048	0,059	0,080
Квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	0,935	1,120	1,399	1,348
Квадратичний коефіцієнт відносних структурних зрушень	0,064	0,054	0,065	0,088

Таблиця 4

Коефіцієнти структурних зрушень обсягів реалізованої промислової продукції, розраховані базисним способом

Назва показника	2014/10	2013/10	2012/10	2011/10
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	0,022	0,029	0,020	0,012
Лінійний коефіцієнт відносних структурних зрушень	0,137	0,148	0,115	0,080
Квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень	0,013	0,036	0,026	0,013
Квадратичний коефіцієнт відносних структурних зрушень	0,155	0,154	0,130	0,088

Розрахункові значення коефіцієнтів структурних зрушень в промисловості України свідчать про незначні зміни в значеннях коефіцієнтів у період з 2011р. по 2014р. по відношенню до 2010р.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за розрахунками з табл. 3 можна зробити висновок, що в структурі промисловості України за період з 2010р. по 2014р. відбувались незначні структурні зрушення. Якщо співставити результати значень розрахованих коефіцієнтів за період, що досліджується, максимальні структурні зрушення відбулись у 2011р. по відношенню до 2010р.

Отже, використання методів аналізу структури промисловості України в динаміці дозволило зробити висновок про слабку чутливість структури, що досліджувалась. При чому чутливість структури вища у короткостроковому періоді, тому можна зробити припущення, що структура промисловості України за обсягами реалізації залишиться незмінною в найближчій перспективі.

Список використаних джерел

1. Перстенёва Н.П. Критерии классификации показателей структурных различий и сдвигов. //

Фундаментальные исследования. – 2012. – №3. – С. 478–482.

2. Сивелькин В.А., Кузнецова В.Е. Статистический анализ структуры социально-экономических процессов и явлений: Учебное пособие.- Оренбург: ГОУ ВПО ОГУ, 2002. – 99с.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт НБУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

5. Раевнева Е. В., Гриневич Л.В., Дзенис А.А., Гольтєва Л.А. Методика выделения приоритетного вида экономической деятельности // VI Международная научно-практическая конференция «Развитие экономических и межотраслевых наук в XXI веке» / Ежемесячный научный журнал, №6, 2014.–С. 24-28.

6. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

7. «Україна 2020: Стратегія національної модернізації» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://civic.kmu.gov.ua>